

Rapport om solvens og finansiell situation 2016

PenSam Liv forsikringsaktieselskab | CVR-nr. 14 63 89 03 | Hjemsted Farum

Godkendt af bestyrelsen den 16.05.2017

INDHOLDSFORTEGNELSE

Sammendrag	3
Virksomhed og resultater	4
Virksomhed	4
Forsikringsresultater	4
Investeringsresultater	6
Ledelsessystem	7
Generelle oplysninger om ledelsessystemet	7
Egnetheds- og hæderlighedskrav	9
Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens	10
Internt kontrolsystem	13
Intern auditfunktion	14
Aktuarfunktion	15
Outsourcing	15
Andre oplysninger	16
Risikoprofil	17
Forsikringsrisici	17
Markedsrisici	17
Kreditrisici	19
Likviditetsrisici	20
Operationelle risici	20
Andre væsentlige risici	21
Andre oplysninger	21
Værdiansættelse til solvensformål	23
Aktiver	23
Forsikringsmæssige hensættelser	24
Andre forpligtelser	25
Kapitalforvaltning	27
Kapitalgrundlag	27
Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav	28
Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet	28
Forskelle mellem standardformlen og en intern model	28
Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og manglende overholdelse af solvenskapitalkravet	30

Sammendrag

PenSam Liv er et livsforsikringsaktieselskab, der tilbyder arbejdsmarkedspensionsordninger.

Pensionsordningerne er primært for ansatte med en FOA-overenskomst, og der fokuseres målrettet på konkurrencedygtige og relevante produkter og services til netop denne kundegruppe.

Pensionsordningerne tilbydes med tre forskellige pensionskoncepter, som alle er gennemsnitsrenteprodukter og med forskellige garantiniveauer. Der foretages udelukkende nytegning i Fleksion-konceptet, hvor pensionsydelseerne ikke er garanterede.

Andelen af ikke-garanterede pensionsydelser udgør 79% af de samlede hensættelser.

Investeringsafkastet var i 2016 på 8,0%. Målt over de seneste 5 år har afkastet været 7,1% årligt, hvilket er blandt de bedste afkast i branchen.

Bestyrelsen består af syv personer. Seks medlemmer vælges af generalforsamlingen, hvoraf to medlemmer nomineres af Danske Regioner/KL, to medlemmer nomineres af FOA og to medlemmer er uafhængige særligt kyndige. Derudover vælges et medlem af repræsentantskabet. Bestyrelsen har været uændret i 2016.

I direktionen er Torsten Fels pr. 01.08.2016 udnævnt til administrerende direktør i forbindelse med Helen Kobæks fratræden. Benny Buchardt Andersen indtrådte i direktionen på samme tidspunkt.

PenSam Liv har følgende nøglefunktioner: Risikostyringsfunktion, Compliancefunktion, Aktuarfunktion og Intern audit funktion. Der er aktuelt ikke fundet behov for etablering af yderligere nøglefunktioner.

I forbindelse med implementering af EU's Solvens II-regler er der foretaget tilpasninger af risikostyringssystemet og det interne kontrolsystem som følge af den nye regulering.

Der er særligt i risikostyringssystemet fokus på de forskellige risici i forhold til forskellige garantiniveauer samt på overvågning og minimering af risici for at skulle nedsætte ydelser.

Værdiansættelse af investeringsaktiver og forsikringsmæssige hensættelser foretages som udgangspunkt til markedsværdi, og der benyttes samme principper ved regnskabsaflæggelse som til solvensopgørelse.

Kapitalgrundlaget til dækning af selskabets solvenskapitalkrav udgør 8.737 mio. kr. Kapitalgrundlaget består af egenkapital, særlige bonus-hensættelser og fortjenstmargen.

Selskabets solvenskapitalkrav er opgjort til 1.579 mio. kr. Der er således en stor overdækning.

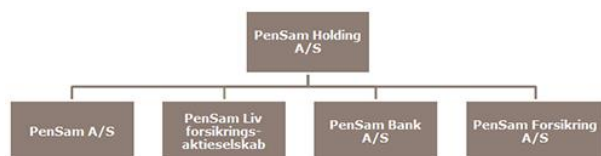
Denne rapport er en ny rapport, som følger krav fra EU under Solvens II-reglerne. Rapporten giver en konsolideret oversigt over forholdene i selskabet med oplysninger, der også findes i andre interne og eksterne dokumenter, herunder årsregnskab, politikker og retningslinjer vedrørende ledelse og risikostyring, selskabets egen risikovurdering samt kapitalplaner og solvensopgørelser.

Virksomhed og resultater

Virksomhed

PenSam Liv forsikringsaktieselskab (CVR-nr. 14 63 89 03), er et livsforsikringsaktieselskab og 100% ejet af PenSam Holding A/S (CVR-nr. 12 62 95 32). PenSam Holding er en forsikringsholdingvirksomhed og øverste modervirksomhed i koncernen. Der er ingen fysiske personer, der ejer aktier i selskabet. Yderligere selskabsinformation kan ses på <https://www.pensam.dk/om-pensam/pensam-gruppen/selskaber/Sider/Selskaber.aspx>.

Koncernstruktur



Det finansielle tilsyn med selskabet og koncernen foretages af Finanstilsynet, CVR-nr. 10 59 81 84, Århusgade 110, 2100 København Ø.

Selskabets eksterne revisor er:

PricewaterhouseCoopers, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, CVR-nr. 33 77 12 31, Strandvejen 44, 2900 Hellerup.

PenSam Liv tegner livsforsikringer i Danmark inden for livsforsikringsklasse I. Nytegnning sker på et ikke-garanteret gennemsnitsrenteprodukt.

Forsikringsresultater

Årets resultat før skat i 2016 udgør 52,6 mio. kr. mod et resultat før skat i 2015 på 53,1 mio. kr.

Resultatet består af afkast på egenkapitalens investeringer på 69,6 mio. kr. samt nettorisikoforrentning på 24,6 mio. kr. i alt 94,2 mio. kr. Heraf er 41,1 mio. kr. ført tilbage til forsikringstagerne i forbindelse med omtegning af policer i pensionskonceptet Tradition - ikke-garanterede til nyt beregningsgrundlag.

Resultatet efter skat udgør 37,1 mio. kr.

Realiseret resultat og dets fordeling

Det realiserede resultat opgøres særskilt for selskabet og selskabets kunder efter principper fastlagt af bestyrelsen og anmeldt til Finanstilsynet.

Årets samlede realiserede resultat udgør 6.467,1 mio. kr., som er fordelt med 94,2 mio. kr. til egenkapitalen og 6.372,9 mio. kr. til kunderne. De 6.372,9 mio. kr. til kunderne er fordelt med 193,6 mio. kr. til særlige bonushensættelser og 6.179,3 mio. kr. til kollektivt bonuspotentiale.

Det realiserede resultat er i 2016 påvirket af positive investeringsresultater og positive resultater vedrørende invaliditet.

Egenkapitalen og særlige bonushensættelser har ultimo 2016 skyggekonti på 16,4 mio. kr. mod 23,1 mio. kr. ultimo 2015.

Der har i 2016 været tabsdækning fra egenkapitalen og særlige bonushensættelser for underskud i omkostningskontributionsgrupperne for PMF-konceptet og Tradition-konceptet (garanterede ydelser). Denne tabsdækning udgør 40,3 mio. kr., og det er anmeldt til Finanstilsynet, at risikoforrentningen for 2017 forøges med dette beløb.

Resultatopgørelse:

	2016	2015
Bruttopræmier	5.513.593	5.335.585
Afgivne forsikringspræmier	-1.412	-1.583
<i>Præmier for egen regning, i alt</i>	<i>5.512.181</i>	<i>5.334.002</i>
Indtægter fra tilknyttede virksomheder	3.892.185	3.697.313
Indtægter fra associerede virksomheder	57.991	33.558
Indtægter af investeringsejendomme	6.895	122
Renteindtægter og udbytter mv.	1.388.931	3.196.825
Kursreguleringer	1.684.276	-4.858.450
Renteudgifter	-52.716	-24.688
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed	-202.116	-210.535
<i>Investeringsafkast, i alt</i>	<i>6.775.446</i>	<i>1.834.145</i>
Pensionsafkastskat	-1.024.511	-270.406
Udbetalte ydelser	-2.339.693	-1.748.256
<i>Forsikringsydelser for egen regning, i alt</i>	<i>-2.339.693</i>	<i>-1.748.256</i>
Ændring i livsforsikringshensættelser	-6.562.003	-4.582.131
<i>Ændring i livsforsikringshensættelser for egen regning, i alt</i>	<i>-6.562.003</i>	<i>-4.582.131</i>
Ændring i fortjenstmargen	-1.720.506	0
Ændring i overskudskapital	-336.788	-265.281
Erhvervelsesomkostninger	-239	-201
Administrationsomkostninger	-251.289	-248.789
<i>Forsikringsmæssige driftsomkostninger for egen regning, i alt</i>	<i>-251.528</i>	<i>-248.990</i>
Overført investeringsafkast	-94.192	-53.296
Forsikringsteknisk resultat	-41.594	-213
Egenkapitalens investeringsafkast	94.192	53.296
Resultat før skat	52.598	53.083
Skat	-15.525	-36.178
Årets resultat	37.073	16.905
Disponeret		
Foreslået udbytte	1.710	2.365
Overført resultat	35.363	14.540
Disponeret, i alt	37.073	16.905
Totalindkomstopgørelse		
Årets resultat	37.073	16.905
Anden totalindkomst	0	0
Årets totalindkomst	37.073	16.905

Investeringsresultater

Årets afkast - aktivklasser

Aktier

Aktieporteføljen har et globalt fokus, så der sikres diversifikation svarende til det globale aktieindeks. Aktieporteføljen har i 2016 givet et tilfredsstillende afkast på 10,4%.

Obligationer

Renteudviklingen i 2016 medførte endnu et godt afkast for obligationer.

Investment grade obligationer gav et afkast på 3,4%, hvilket er tilfredsstillende det lave renteniveau taget i betragtning.

Investorerne interesse for andre obligationstyper bidrog til høje afkast på lavt ratede erhvervsobligationer (High Yield) og statsobligationer udstedt af udviklingslande (Emerging Market). High Yield obligationer gav et afkast på 13,0%, og afkastet på Emerging Market obligationer blev på 14,5%.

Alternative investeringer

De alternative investeringer består blandt andet af ejendomme, infrastruktur, private equity, illikvid kredit mv. Det samlede afkast blev i 2016 på 8,5%. Det højeste afkast kom fra de udenlandske ejendomsinvesteringer på 16,0%.

I kølvandet af den finansielle krise udvidede PenSam Liv omfanget af de alternative investeringer. Hermed kunne PenSam Liv imødekomme et samfundsbehov og samtidig imødegå et fornuftigt forventet risikojusteret afkast.

I nedenstående tabel ses afkastet i 2016 samt aktivfordelingen på de enkelte aktivklasser.

Investeringsafkast og aktivfordeling

	Afkast i %	Vægt i porteføljen i %
Investment grade	3,4	36
EMD obligationer	14,5	9
High yield obligationer	13,0	7
Børsnoterede aktier	10,4	26
Alternative investeringer	8,5	22
• Ejendomme	12,8	8
• Infrastruktur	9,0	1
• Private equity	10,2	5
• Illikvid kredit	3,7	8
Tidsvægtet afkast ekskl. afdækning¹⁾	8,2	100
Tidsvægtet afkast inkl. afdækning¹⁾	7,9	
Afkastprocent (officielt nøgletal)	8,0	

¹⁾ Rente og valutaafdækning

Selskabet har i 2016 ikke indregnet tab eller gevinst fra investeringsaktiver direkte på egenkapitalen, men ført investeringsresultaterne over realiseret resultat.

Selskabet investerer ikke direkte i securitisering, men der kan forekomme indirekte positioner gennem selskabets øvrige fondsinvesteringer.

Ledelsessystem

Generelle oplysninger om ledelsessystemet

Ledelsen i PenSam Liv er todelt, og består af en bestyrelse og en direktion.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af syv medlemmer. Seks vælges af generalforsamlingen, hvoraf to medlemmer nomineres af Danske Regioner/KL, to medlemmer nomineres af FOA og to medlemmer er uafhængige særligt kyndige. Derudover vælges et medlem af repræsentantskabet. Bestyrelsesmedlemmerne vælges for en periode på et år. Der er ikke sket ændringer i bestyrelsessammensætningen i 2016. Bestyrelsen har afholdt 12 møder i 2016.

Bestyrelsen udmønter selskabets vedtægter i en forretningsorden, der fastsætter de nærmere rammer for bestyrelsens udførelse af sit hverv med henblik på at sikre en forsvarlig og hensigtsmæssig ledelse af selskabet.

Bestyrelsen fastlægger forretningsmodellen og den overordnede strategi for selskabet, der beskriver selskabets overordnede strategi og value proposition i forhold til kunderne, hvilke produkter og services der udbydes, hvordan de distribueres til kunderne, på hvilke markeder selskabet opererer samt, hvordan selskabet skaber overskud. Samtidig har bestyrelsen ansvaret for at ansætte en direktion samt at føre tilsyn med, at direktionen varetager sine opgaver tilfredsstillende.

Bestyrelsen har nedsat et revisionsudvalg bestående af to bestyrelsesmedlemmer, som vælges årligt. Revisionsudvalget skal fremme god selskabsledelse, øge kvaliteten af regnskabsaflæggelsen og overvåge driftsmæssige og finansielle risici. Revisionsudvalget har afholdt seks møder i 2016 og rapporterer løbende til bestyrelsen.

Direktion

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels og direktør Benny Buchardt Andersen. Direktionen har tillige ledelseshverv i andre selskaber i og uden for PenSam gruppen.

Direktionen varetager den daglige drift. Direktionen skal følge de politikker, retningslinjer og an-

visninger, som bestyrelsen har givet. Direktionens ansvar omfatter implementering af den af bestyrelsen fastlagte strategi, selskabets organisation og fordeling af ressourcer samt løbende rapportering om finansielle forhold til bestyrelsen.

Ledelsens organisering

Direktionen har etableret tre komiteer, som skal understøtte direktionens daglige styring. Disse komiteer er følgende:

- Kundekomité
- ALM-Investeringskomité
- Økonomikomité

Nøglepersoner/nøglefunktioner

Med henblik på at sikre effektive former for virksomhedsstyring, herunder et effektivt risikostyringssystem og et effektivt internt kontrolsystem, har direktionen drøftet og besluttet, at der skal være fire nøglefunktioner i PenSam Liv.

Bestyrelsen har udpeget den interne revisionschef til at være ansvarlig for intern auditfunktionen og den ansvarshavende aktuar til at være ansvarlig for aktuarfunktionen. Direktionen har udpeget chefen for risikostyringsfunktionen samt chefen for compliancefunktionen.

De fire nøglefunktioner er outsourcet til PenSam A/S. Nøglefunktionerne varetager de opgaver, der følger af de regulatoriske krav. Der er redegjort nærmere for nøglefunktionerne nedenfor, hvor der ligeledes er oplysning om, hvordan nøglefunktionerne og de ansvarlige for nøglefunktionerne har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre deres opgaver og hvordan de rapporterer til og adviserer til hhv. direktionen og bestyrelsen.

Ansvarlige for de fire nøglefunktioner er:

Funktion	Ansvarlig/nøgleperson
Intern audit	Intern revisionschef Palle Mortensen
Aktuarfunktion	Ansvarshavende aktuar Jens-Peder Vinkler
Risikostyringsfunktion	Risikochef Peter Christensen ^{*)}
Compliancefunktion	Compliancechef Hanne Frederiksen

^{*)} Peter Christensen er fratrådt, og pr. 01.03.2017 er Morten Weis tiltrådt som ny risikochef og ansvarlig for risikostyringsfunktionen.

Ændringer i ledelsessystemet i rapporteringsperioden

Torsten Fels blev 1. august 2016 udnævnt til adm. direktør i forbindelse med Helen Kobæks fratræden. Benny Buchardt Andersen indtrådte i direktionen på samme tidspunkt. Der er ikke sket ændringer i bestyrelsen.

Den interne komitéstruktur er ændret fra fire komitéer (kundekomité, risikokomité, investeringskomité og balancekomité) til de tre nuværende komitéer.

Aflønningspolitik

Bestyrelsen for PenSam Liv har vedtaget en aflønningspolitik, der afspejler en målsætning om en ordentlig governanceproces samt en vedvarende og langsigtet værdiskabelse for PenSam Liv's kunder og ejere. Lønpolitikken sikrer endvidere, at PenSam Liv har en lønpolitik, der er i overensstemmelse med reglerne om aflønning i Lov om finansiel virksomhed og med bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringselskaber og forsikringsholdingvirksomheder

Lønpolitikken for PenSam Liv efterlever følgende overordnede principper:

- At den er i overensstemmelse med og fremmer en sund og effektiv risikostyring, som ikke tilskynder til en overdreven risikotagning.
- At den er i overensstemmelse med PenSam Liv forsikringsaktieselskabs forretningsstrategi, værdier og langsigtede mål, herunder en holdbar forretningsmodel.
- At den beskytter vores kunder.

PenSam Liv ønsker ikke at aflønningen skal give incitament til at påføre selskabet en unødvendig risiko. Bestyrelsen modtager et fast honorar. Direktion og medarbejdere der er ansat i kontrolfunktioner (ansvarlig for intern auditfunktionen, ansvarlig for aktuarfunktionen, ansvarlig for risikostyringsfunktionen og ansvarlig for compliancefunktionen), modtager fast løn og er ikke omfattet af nogen former for incitamentsaflønning eller performanceafhængig løn. Den faste løn afspejler primært relevant erhvervserfaring og organisatorisk ansvar. Øvrig administration er af bestyrelsen outsourcet til PenSam A/S.

PenSam A/S er ikke en finansiel virksomhed, men følger som leverandør drift- og udviklingsopgaver til de øvrige selskaber i PenSam koncernen samme principper i lønpolitikken som de øvrige selskaber i koncernen og i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed og med bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringselskaber og forsikringsholdingvirksomheder.

Det betyder, at udvalgte medarbejdere afhængig af arbejdsopgaver kan blive underlagt regler om lønpolitik svarende til den enhver tid gældende lovgivning, som gælder i en finansiel virksomhed, der er under tilsyn af Finanstilsynet.

Medarbejdere i investeringsfunktionen har en bonusordning, der har til formål at motivere til holdbare resultater for kunder og ejere.

For at sikre en passende balance mellem faste og variable løndelev og for at kunne føre en fleksibel lønpolitik, fastsættes de variable løndelev til at skulle ligge inden for en samlet ramme svarende til op til 8 måneders løn om året.

I fastsættelsen af den økonomiske ramme for udbetaling af variable løndelev indgår en vurdering af selskabets nuværende og forventede fremtidige økonomiske situation.

Udbetaling af variabel løn skal afspejle vedvarende og risikojusterede resultater og resultater udover, hvad der kan forventes i forhold til medarbejderens relevante erhvervserfaring og organisatoriske ansvar.

Udbetaling af variabel løn skal baseres på grundlag af resultater opnået af medarbejderen, enheden og selskabet som helhed.

Der skal desuden i vurderingen af variabel løn indgå ikke-økonomiske kriterier såsom overholdelse af interne regler, procedurer, retningslinjer og forretningsgange, der gælder for forholdet til kunder og investorer.

Medarbejderen må ikke have opfyldt kriterierne ved at have deltaget i eller være ansvarlig for adfærd, der har påført selskabet betydelige tab eller i øvrigt ikke at have efterlevet passende krav til egnethed og hæderlighed.

Udbetaling af den aktuelle variable løn og særlige regler for udskydelse finder sted efter gældende lovgivning.

PenSam A/S' øvrige aflønninger fastsættes enten gennem overenskomster, som er indgået med de respektive faglige organisationer eller gennem ansættelseskontrakter, som aftalt mellem PenSam A/S og den pågældende medarbejder, og hvor de variable løndelev henholdsvis fremgår af overenskomsterne og ansættelseskontrakterne.

PenSam Liv tildeler ikke pensionsydelse, der kan sidestilles med variabel løn, ligesom der ikke er etableret ordninger for tidlig pensionering for medlemmer af bestyrelse, direktion, øvrig ledelse og kontrolfunktioner. Ligeledes tildeler PenSam A/S ikke pensionsydelse, der kan sidestilles med variabel løn, ligesom der ikke er etableret ordninger for tidlig pensionering for medlemmer af bestyrelse, direktion, øvrig ledelse og kontrolfunktioner.

Væsentlige transaktioner med aktionærer mv.

Ud over sædvanlig daglig intern clearing i PenSam gruppen (fx korrekt kontering af modtagne beløb osv.), er der i rapporteringsperioden ikke foretaget væsentlige transaktioner med aktionærer, med personer, der udøver en betydelig indflydelse på selskabet eller med medlemmer af bestyrelsen og direktionen.

Egnetheds- og hæderlighedskrav

Bestyrelsen har besluttet, at ledelsesmedlemmer samt nøglepersoner til enhver tid skal have tilstrækkelig viden, faglig kompetence og erfaring

til at kunne udøve sit hverv eller varetage sin stilling i PenSam Liv. Det er besluttet, at den samlede bestyrelse skal have kompetencer inden for:

- Pensions- og livsforsikringsprodukter
- Arbejdsmarkeds- og overenskomstforhold
- Branche- og markedskendskab
- Strategi og forretningsmodeller
- Forretningsudvikling
- Finansiell virksomhedsledelse
- Risikovurdering og modeller til brug for risikoberegning
- Solvensbehov
- Forsikringsmæssige hensættelser og kapitalforhold
- Vurdering af levetid- og invaliditetsrisici
- Vurdering af selskabets operationelle risici
- Vurdering af likviditetsrisici og fundingpolitik
- Investering, formueforvaltning og risikoafdækning
- Økonomi- og regnskabsforståelse
- Outsourcing
- IT
- Forsikrings- og regnskabsmæssig lovgivning for livsforsikringsselskaber.

Derudover skal ledelsesmedlemmer samt nøglepersoner til enhver tid have et tilstrækkeligt godt omdømme og udvise hæderlighed, integritet mv. Dette er nærmere beskrevet i selskabets politik for egnetheds- og hæderlighedsvurderinger af ledelse og nøglepersoner.

Bestyrelsen vurderer og beslutter én gang årligt kompetencer, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, det er nødvendigt, at den samlede bestyrelse besidder for at kunne leve op til PenSam koncernens overordnede strategiske målsætninger om at sikre afkast til ejerne, have tilfredse kunder, have en omkostningseffektiv og kunderettelig organisation, have en resultatorienteret kultur samt et styrket IT-setup.

I forbindelse med rekruttering af bestyrelsesmedlemmer drøfter bestyrelsen hvilke kompetencer, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise det er nødvendigt, at det nye bestyrelsesmedlem besidder for at supplere den samlede bestyrelses kompetencer blandt andet ud fra erfaringerne fra bestyrelsens selvevalueringer.

Når kandidaten er fundet, indstilles vedkommende til valg på generalforsamlingen.

For at sikre at alle bestyrelsesmedlemmer besidder de nødvendige kompetencer, herunder krav til færdigheder, viden og ekspertise, der er nødvendige for at varetage hvervet, gennemfører bestyrelsen årligt en evaluering af bestyrelsesarbejdet, herunder vurdering af den samlede kompetencesammensætning samt en handlingsplan for uddannelsestiltag i bestyrelsen, så det sikres, at bestyrelsen lever op til de fastsatte krav.

I forbindelse med rekruttering af nøglepersoner varetager HR rekrutteringsprocessen, der baserer vurderingen af kandidaterne på deres tidligere joberfaring og uddannelsesmæssige baggrund mv. Efterfølgende bliver vurderingen understøttet af tre samtaler, en persontest, en logiktest samt ved indhentning af referencer.

Hvad angår rekruttering af direktionen, nedsætter bestyrelsen et ansættelsesudvalg, der sammen vurderer, hvorvidt der er behov for anvendelse af et rekrutteringsbureau for at finde egnede kandidater. Bestyrelsen modtager profilbeskrivelser, CV samt anden relevant information vedrørende kandidaterne, hvorefter der afholdes en række samtaler, der danner baggrund for det endelige valg.

Bestyrelsen foretager årligt en vurdering af bestyrelsens samarbejde med direktionen. Derudover rapporteres der løbende i forbindelse med ind- og udtræden af ledelsesposter samt til- og fratrædelse af nøglepersoner.

Bestyrelsen tager derudover mindst én gang årligt stilling til, hvorvidt der er sket ændringer af forhold hos ledelsesmedlemmer og nøglepersoner, der skal anmeldes til Finanstilsynet.

Risikostyringssystem, herunder vurderingen af egen risiko og solvens

Risikostyringssystemet i PenSam Liv har til formål at skabe rammerne for risikobaseret ledelse ved blandt andet at skabe bevidsthed om væsentlige risici, der potentielt kan skade selskabets omdømme, stabilitet eller fremtidige indtjeningsmuligheder.

Bestyrelsen fastsætter selskabets risikoprofil. Risikoprofilen indgår som en integreret del i be-

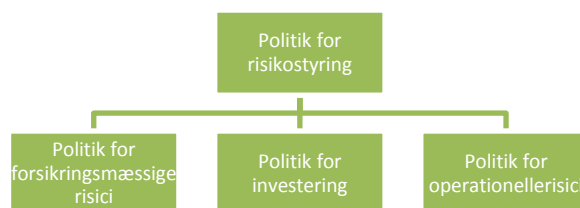
styrelsens politikker og retningslinjer på alle væsentlige aktivitetsområder, og der tages herved proaktiv stilling til ønsket risikoniveau og risikotolerancegrænser på de enkelte risikoområder.

Bestyrelsen har på baggrund af gældende forretningsmodel og fastlagte politikker med tilhørende ønskede risikoniveauer tilrettelagt en årlig proces, der sætter bestyrelsen i stand til at udføre en samlet fornyet risikovurdering af forretningsmodellen og stillingtagen til risikostyringssystemets indretning.

Risikoprofilen udtrykkes gennem et risikobudget for alle centrale risikokategorier. Risikobudgettet fastsættes minimum en gang årligt af bestyrelsen i "Politik for risikostyring". Dette centrale styringsdokument suppleres af tilhørende retningslinje indeholder de valgte risikotolerancegrænser for hver af risikokategorierne.

Der er i politikkerne i risikostyringssystemet fastsat metoder og procedurer, der er egnede til at opdage og mindske risikoen for, at selskabet bliver pålagt sanktioner, lider tab af omdømme, eller at selskabet eller kunderne lider væsentlige økonomiske tab som følge af manglende overholdelse af gældende lovgivning, markedsstandarder eller internt vedtagne regler. Risikostyringssystemet defineres af styringsdokumenterne.

Figur 1. Det overordnede risikostyringssystem



Direktionen er ansvarlig for at PenSam Liv drives i henhold til de principper og retningslinjer som bestyrelsen fastlægger for selskabets risikoprofil og risikostyring. Direktionen bemyndiger forretningsenheder og sourcingsamarbejdspartnere til at påtage sig risici i forbindelse med selskabets drift og de forretningsansvarlige er ejere af risikoen og ansvarlige for rettidigt at identificere og styre alle risici indenfor deres forretningsområde

på betryggende vis og i henhold til PenSam Liv's risikostyringssystem.

PenSam Liv's risikostyringsfunktion er en uafhængig risikostyringsenhed med ansvar for at foretage en løbende uafhængig identifikation, måling, analyse, kontrol og rapportering af de risici, som selskabet er eksponeret imod. Risikostyringsfunktionen bistår direktionen med udvikling af risikostyringssystemet og deltager i centrale styringsfora i samarbejde med øvrige nøglefunktioner og forretningsansvarlige. Arbejdet i risikostyringsfunktionen varetages af risikostyringsafdelingen i PenSam A/S. Direktionen har (for 2016) udpeget Peter Christensen som nøgleperson og ansvarlig for risikostyringsfunktionen i PenSam Liv. Risikostyringsfunktionen er organisatorisk placeret med reference til Peter Østergaard (CFO) og med rapporteringslinje til direktionen i PenSam Liv. Peter Christensen er fratrådt, og Morten Weis er udpeget pr. 01.03.2017.

Risikoidentifikation

PenSam Liv har følgende overordnede risikokategorier:

- Investeringsrisici
- Forsikringsrisici
- Operationelle risici

Eventuelle øvrige risici, som ikke dækkes af politikkerne under risikostyringssystemet, kategoriseres og kvantificeres i PenSam Liv's årlige vurdering af egen risiko og solvens.

Risici bliver løbende identificeret efter en struktureret proces, så det tilsikres, at bestyrelsens og direktionens risikobillede er retvisende. Processen omfatter:

- Risikoidentifikation i forbindelse med den årlige revision af politikker, retningslinjer og forretningsgange, hvor potentielle væsentlige risici knyttet til aktiviteterne beskrives i styresdokumenterne.
- Risikovurdering i forbindelse med alle tiltag med potentiel væsentlig effekt på risikobilledet herunder opdatering af forretningsmodel og selskabsstrategi, beslutning om øvrige væsentlige strategier som eksempelvis investeringsstrategien, produktudvikling, væsentlige enkelte disponeringer og væsentlige ændringer i driften.
- Opdatering af risikoidentifikationen i forbindelse med aktiviteterne udført som led i en koor-

dineret indsats imellem relevante nøglefunktioner.

- Løbende identifikation og kvantificering af operationelle risici i de udførende enheder.

Den risikoansvarlige redegør i sin årlige rapport til bestyrelsen for, om der efter den risikoansvarliges vurdering har været truffet væsentlige beslutninger, hvor risici ikke har været tilstrækkeligt belyst.

Risikotolerance pr. risikokategori

Det ønskede risikoniveau er specificeret for de enkelte risikokategorier. Samtidigt er de tilhørende risikorammer specificeret i interne retningslinjer kommunikeret fra bestyrelsen til direktionen, og herfra foretages en delegering af risikorammer til forretningsenhederne.

Investeringsrisici og prudent person princippet

Risiciene i denne kategori dækkes af Politik for investering med tilhørende retningslinjer. Afgrænsning af omfattede risici foretages nærmere i investeringspolitikken, der blandt andet dækker alle markeds-, modparts- og koncentrationsrisici for PenSam Liv's aktiver og passiver. Der foretages en kvantitativ styring af PenSam Liv's investeringsrisici og kvaliteten af aktivporteføljerne gennem en daglig risikomæssig rammestyring, hvor risikostyringsafdelingen beregner og varetager en daglig overvågning og stiller redskaber til rådighed for at kunne overholde retningslinjer i investeringsbeslutningen. Yderligere foretages operationel due diligence i samarbejde med investeringsafdelingen i forbindelse med nye investeringer. Direktionen tilsikrer hermed, at PenSam Liv's aktiver investeres efter prudent person princippet, således at:

- PenSam Liv's investeringsstrategi tjener til varetagelse af forsikringstagernes interesser
- PenSam Liv's investeringsrisici passer til arten og varigheden af forsikringsforpligtelserne, herunder til garantiniveau
- PenSam Liv's investeringsaktiver har en passende kvalitet opgjort ved afkast/risikoforholdet, aktivernes omsættelighed, værdiansættelse, lokalisering, rettidighed af oplysninger om aktivet og spredning i forhold til følsomhed over for faktorer.

Som et led i styringen af aktiv-passiv risikoen har bestyrelsen rammesat nettorenterisikoen. Hvad denne angår, sikrer direktionen særligt, at nettorenterisikoen løbende vurderes i følgende scenarier:

- Opgjort med og uden eventuelle tillæg til den risikofrie rentekurve
- Opgjort med og uden anvendelse af en langsigtet ligevægtsrente, der er forskellig fra den længste likvide rente.

Direktionen udfører som et element i den løbende revision af risikostyringspolitikken analyser og rapportering om konsekvenserne af valg af renteafdækningsgrader samt opgørelsesmetoderne for denne.

Forsikringsrisici

Risici i denne kategori behandles i Politik for forsikringsmæssige risici med tilhørende retningslinjer. Afgrænsning af omfattede risici foretages nærmere i den nævnte politik, der blandt andet rammesætter følgende underkategorier:

- Dødelighedsrisiko
- Levetidsrisiko
- Invaliditets-/sygdomsrisiko
- Livsforsikringsoptionsrisiko
- Omkostningsrisiko
- Genoptagelsesrisiko
- Livsforsikringskatastroferisiko

Bestyrelsen vil mindst én gang årligt træffe beslutning om evt. risikoreduktion på forsikringsområdet i form af genforsikring.

Operationelle risici

Risici i denne kategori behandles i Politik for Operationelle risici med tilhørende retningslinjer. Politikken omhandler foruden driftsrelaterede risici også strategiske risici og omdømmerisici.

Egen risikovurdering

Bestyrelsen foretager mindst én gang årligt vurdering af PenSam Liv's forretningsmodel og politikker med udgangspunkt i PenSam Liv's kapitalgrundlag, solvenskapital og risikotolerancegrænser ud fra en going concern-forudsætning både på kort og lang sigt.

Risikovurderingen omfatter tillige en vurdering af risikostyringssystemets effektivitet i sikring af en

løbende overholdelse af solvenskapitalkravet og egne risikotolerancegrænser.

Processen for PenSam Liv's egen risikovurdering foregår som udgangspunkt i følgende trin:

- Direktionen præsenterer bestyrelsen for et katalog af forskellige risikoscenarier der kunne have relevans for PenSam Liv, udarbejdet med input fra risikostyringsfunktionen
- Bestyrelsen beslutter hvilke risikoscenarier, som PenSam Liv's solvens og kapital-situation skal analyseres i
- Direktionen forestår analyse af PenSam Liv's nuværende og fremtidige situation i hvert af de besluttede scenarier samt øvrige nødvendige stress og reverse-stress test. Resultaterne af analysen samt væsentligste konklusioner, der skal indgå i risikovurderingsrapporten gennemgås. PenSam Liv's væsentligste risici identificeres og rangordnes i risikovurderingsrapporten
- Den endelige risikovurderingsrapport drøftes og godkendes af bestyrelsen.

I rapporten om egen risikovurdering konkluderer bestyrelsen på hvorvidt den finder behov for at supplere den interne risikostyring med et internt fastsat tillæg til det lovfaste solvenskrav. Bestyrelsen beslutter i samme proces, om PenSam Liv's partielle interne model til opgørelse af solvenskrav fortsat giver en passende beskrivelse, jf. afsnit om forskelle mellem standardformlen og en intern model.

Bestyrelsen har senest foretaget egen risikovurdering og vurderet eget solvensbehov under hensyntagen til risikoprofil, kapitalforvaltning og risikostyringssystem på bestyrelsesmøde den 25.11.2016. Ved gennemgangen af de væsentligste identificerede risici har bestyrelsen aktivt taget stilling til om risikoen kunne accepteres eller om risikobegrænsende initiativer skulle igangsættes.

Bestyrelsen har vurderet, at selskabets risiko- og kapital-situation er tilfredsstillende i såvel basis-scenariet som i de alternative scenarier.

Direktionen sikrer, at relevante medarbejdere informeres om bestyrelsens risikovurderingsrapport.

Løbende følsomhedsanalyser

Solvensopgørelsen underbygges af følsomhedsanalyser efter behov, dog som minimum en gang hver kvartal i forbindelse med rapportering til Finanstilsynet. Behovet for følsomhedsanalyser på solvensopgørelsen intensiveres i forbindelse med forværring af selskabets solvens. Såfremt den løbende solvensovervågning, ændret risiko-profil som følge af ændringer i bestande eller produktudbud eller interne eller eksterne hændelser tilsiger det, foretages fornyet egen vurdering af risiko.

Rapportering

Bestyrelsen orienteres minimum kvartalsvis om udviklingen i solvenskapitalkravet samt overholdelse af rammestyringen. Følsomhedsanalyser rapporteres til bestyrelsen i forbindelse med rapportering af solvenskapitalkravet. Direktionen får tilsvarende rapportering på mere frekvent basis. Risikofunktionen udarbejder dagligt opgørelse af investeringsrisici og udnyttelse af risikorammer fastsat af bestyrelse og direktion, og denne rapportering tilgår på daglig basis chefen for investeringsafdelingen og den risikoansvarlige for PenSam Liv.

Den risikoansvarlige for PenSam Liv foretager årligt en rapportering til bestyrelsen og direktionen, hvor der redegøres for, om risikostyringsfunktionen har den nødvendige bemyndigelse, ressourcer og operationelle uafhængighed til at udføre sine opgaver på betryggende vis. Dette har været vurderet som værende opfyldt i 2016.

Internt kontrolsystem

Der er fastsat politikker og forretningsgange for alle væsentlige driftsaktiviteter. Til efterlevelse af disse er der i Politik for interne kontroller og compliance fastsat ansvarsområder, formål, processer og rapporteringsprocedurer for det interne kontrolsystem (herunder kontroller og nøglekontroller) og compliancefunktionen.

En nøglekontrol har til formål at bidrage til opnåelse af virksomhedens målsætninger ved at begrænse væsentlige risici, og nøglekontrolmiljøet skal sikre, at der foretages kontrol af alle væsentlige risikobehæftede opgaver/processer.

Nøglekontrollerne er de operationelle kontroller, som er særligt vigtige for PenSam Liv.

En kontrol er ikke tilknyttet en bestemt risiko som en nøglekontrol. Det er en kontrol, der fx skal forhindre, at der sker fejl, eller den skal bidrage til, at fejl opdages.

Det er den enkelte afdeling, som er ansvarlig for at kontrollerne udføres. Ejerskabet af kontrollerne tilhører således de enkelte afdelinger. Det vil fremadrettet kun være nøglekontroller, der indgår i rapportering til bestyrelse og direktion. En nøglekontrol skal registreres i PenSam's ERM-system, hvor nøglekontroller styres og dokumenteres.

Kontrolmiljø og system

Systemet til intern kontrol og risikostyring er udformet med henblik på at reducere, opdage og rette væsentlige fejl snarere end at eliminere de risici, der identificeres i processer og arbejdsgange.

PenSam anvender et system (LinkGRC) til intern kontrol og risikostyring. Dette system anvendes af organisationen til at håndtere risici, hændelser, kontroller og udnytte muligheder i forbindelse med opnåelse af deres mål. LinkGRC opsætter rammerne for risikostyring, herunder hændelsesregistrering, kontrolopsætning og kontrolopfølgning. Dette indebærer at identificere begivenheder/hændelser eller omstændigheder, der er relevante for organisationens mål (risici og muligheder) samt at lave en vurdering af dem i form af sandsynlighed og størrelse af virkningen. Derved bistår kontrolsystemet til, at PenSam proaktivt kan reagere på hændelser, kontroller mv., og derved medvirker systemet til at beskytte og skabe værdi for interessenter. Der foretages opfølgning og analyser af data i kontrolsystemet samt opfølgning på hændelser og sparring til registrering af kontroller og risici. Det er dog forretningen, som leverer indholdet (opretter hændelser og kontroller mv. – og dermed leverer input til datagrundlaget).

Der er fastlagt politikker og arbejdsgange, hvorefter der sker jævnlig rapportering og kontroller for at sikre fuld gennemsigtighed af, hvilke faktorer organisationen udsættes for. Endvidere anvendes systemet til håndtering af revisions- og complianceanbefalinger mv.

Compliancefunktionen

Direktionen har udpeget Hanne Frederiksen som nøgleperson og ansvarlig for compliancefunktionen i PenSam Liv.

Compliancefunktionen er organisatorisk placeret med reference til Peter Østergaard (CFO) og med rapporteringslinje til direktionen i PenSam Liv.

Compliancefunktionen udfører sine aktiviteter på baggrund af en årsplan (complianceprogram), som er fastsat i overensstemmelse med funktionsbeskrivelse godkendt af direktionen.

En væsentlig aktivitet for compliancefunktionen er forebyggende og opfølgende kontrol med implementering af ny og overholdelse af eksisterende lovgivnings- og myndighedskrav samt interne styringsrammer (politikker, retningslinjer og forretningsgange).

Compliancefunktionen samarbejder med de andre nøglefunktioner i PenSam Liv med henblik på at sikre et effektivt arbejde og undgå unødigt sammenfald mellem funktionerne.

Den ansvarlige for Compliancefunktionen udarbejder som minimum årligt en compliance-rapport til direktionen og bestyrelsen. Den ansvarlige har derudover løbende adgang til rapportering til direktionen og bestyrelsen.

Intern auditfunktion

Intern revision i PenSam Liv er etableret i henhold til Bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder og finansielle koncerner. Intern revision agerer som en koncernfunktion i PenSam og ledes af en revisionschef.

Bestyrelsen har udpeget revisionschef Palle Morten som ansvarlig for den Interne auditfunktion. Arbejdet som Intern auditfunktion er integreret i funktionsbeskrivelsen for Intern revision og sker indenfor rammerne af revisionsbekendtgørelsen. Intern revision må kun udføre revision.

Arbejdsopgaverne varetages på baggrund af den af bestyrelsen godkendte "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit" samt

den indgåede revisionsaftale med ekstern revision. Bestyrelsen har i henhold til revisionsbekendtgørelsen besluttet, at revisionschefen forsyner alle årsregnskaber i koncernen med en revisionspåtegning.

Revisionschefen rapporterer til revisionsudvalget og bestyrelsen, og revisionsaktiviteterne omfatter opgaver indenfor såvel operationel som finansiell revision. Det vurderes, at de opgaver der er pålagt den Interne auditfunktion, kan indeholdes i de opgaver, som er pålagt Intern revision i henhold til funktionsbeskrivelsen og udmøntes i den årlige revisionsstrategiplan for PenSam gruppen.

Intern revision vurderer blandt andet, om selskabets interne kontrolsystem er tilstrækkeligt og effektivt, og om selskabets ledelsessystem er hensigtsmæssigt og betryggende. I denne forbindelse foretages der tillige en vurdering af aktuar-, risikostyrings- og compliancefunktionen.

Intern audits uafhængighed og objektivitet er understøttet af, at revisionschefen eller medarbejderne ikke er ansvarlig for, eller har beføjelser til, at udføre eller deltage i andet arbejde end revision. Dette er ensbetydende med, at revisionschefen og medarbejdere ikke kan deltage i opgaver, som kan bevirke, at revisionschefen kommer i en situation, hvor vedkommende erklærer sig eller oplyser om forhold eller dokumenter, som revisionschefen eller medarbejderne har udarbejdet grundlaget for.

Da den ansvarlige for Intern audit tillige er revisionschef i koncernen, kan vedkommende alene ansættes og afskediges af bestyrelsen i PenSam Holding.

I henhold til kommissorium for revisionsudvalget udfører udvalget en række opgaver, der understøtter, at revisionschefen og Intern revision er uafhængig og objektiv. Disse opgaver omfatter eksempelvis:

- overvågning af det interne kontrolsystem, herunder Intern revision
- behandling og indstilling af revisionsstrategiplan til godkendelse af bestyrelserne i PenSam gruppen, herunder budget og bemanning i Intern revision

- behandling og drøftelse af udviklingen og ledelsens tiltag i relation til revisionsanbefalinger
- løbende revurdering og indstilling af ændringer til "Funktionsbeskrivelse og politik for Intern revision og Intern audit"
- årlig vurdering af Intern revisions uafhængighed, herunder kvalitetssikringssystemet.

Ekstern revision foretager årligt en vurdering af:

- om de ifølge revisionsaftalen aftalte revisionsopgaver er udført
- om den Interne revision fungerer tilfredsstillende
- om den Eksterne revision er blevet bekendt med forhold, der enkeltvis eller tilsammen afkræfter, at den Interne revision fungerer uafhængigt af den daglige ledelse.

Endvidere vurderer Ekstern revision, baseret på den udførte revision, det arbejde som udføres af Intern revision, herunder hvorvidt:

- arbejdet er udført i overensstemmelse med den godkendte revisionsstrategiplan
- kvalitetssikring har været tilfredsstillende
- den udarbejdede dokumentation kan danne grundlag for de foretagne konklusioner
- de udarbejdede protokollater og revisionsrapporter er i overensstemmelse med den underliggende dokumentation
- der foretages opfølgning på relevante forhold.

Revisionsudvalgets og Ekstern revisions evaluering bliver rapporteret til bestyrelsen.

Aktuarfunktion

Bestyrelsen har udpeget Jens-Peder Vinkler som nøgleperson og ansvarlig for aktuarfunktionen, og har dermed besluttet, at rollen som ansvarshavende aktuar og ansvarlig for aktuarfunktionen skal varetages af samme person.

Den ansvarshavende aktuar kan alene ansættes og afskediges af bestyrelsen.

Aktuarfunktionen udfører sine aktiviteter baseret på en årsplan. Aktiviteterne omfatter primært koordinering af opgørelsen af de forsikrings-

mæssige hensættelser samt medvirken i opgørelsen af selskabets solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav samt i selskabets risikostyring. Endvidere har Aktuarfunktionen ansvar for vurdering af datakvaliteten til beregning af hensættelser.

Den ansvarlige for Aktuarfunktionen udarbejder som minimum årligt en Aktuarrapport til direktionen og bestyrelsen. Den ansvarlige har derudover løbende adgang til rapportering til direktionen og bestyrelsen.

Outsourcing

PenSam Liv har sourcet totaladministration af selskabets drifts- og udviklingsaktiviteter til PenSam A/S.

PenSam A/S fungerer i et armslængdeforhold til PenSam Liv med fokus på eksekvering af aftalte planer samt med rådgivning i forhold til forretningsmæssige afklaringer. Outsourcingen følger selskabets Politik for outsourcing, som fastlægger målsætninger og strategi for outsourcing, beslutningsproces samt krav til outsourcingkontrakter.

De outsourcete aktiviteter omhandler:

- Pensionsadministration med varetagelse af ind- og udbetalinger samt livscyklushændelser.
- Kunderelation vedrørende kundekontaktpunkter, rådgivning samt forebyggelse og socialrådgivning.
- Formueforvaltning som består i at forvalte pensionskundernes formue fra fastsættelse af investeringsstrategi over investeringseksekvering til løbende risikostyring, afvikling og administration.
- Styring & Governance som omhandler den finansielle og økonomiske styring samt ledelsessupport og strategiudvikling. Herudover indgår governance, som understøtter god selskabsledelse og compliance i forhold til gældende lovgivning.
- Koncernfunktioner som er en samling af serviceydelser, der understøtter PenSam Liv i det daglige administrationsarbejde fra sekretariatsbistand over håndtering af eksterne relationer til supportfunktioner som IT og Facility Management.

For tilvejebringelsen af IT-drift og ejendomsadministration gør PenSam A/S brug af videreoutsourcing. NNIT er videreoutsourcingsleverandør for IT-drift. Det samlede ansvar for IT overgik til KMD 1. oktober 2016, mens driftshåndteringen overgår fra NNIT til KMD fra 1. juli 2017. DEAS er leverandør for administration af ejendomme. Videreoutsourcing er godkendt af PenSam Liv's bestyrelse.

KMD er videreoutsourcingsleverandør for IT-drift, vedligehold og udvikling, mens DEAS er leverandør for administration af ejendomme. Denne videreoutsourcing er godkendt af PenSam Liv's bestyrelse.

PenSam Liv modtager løbende opfølgning på de leverede serviceydelser fra PenSam A/S med månedlige og kvartalsvise rapporteringer på eksekverings KPI'erne. Herudover udarbejdes en årlig outsourcingsrapportering, hvor også den rådgivende funktion evalueres kvalitativt.

PenSam A/S er tjenesteyder inden for området administration af finansielle virksomheder. KMD og NNIT er tjenesteyder inden for it-området og DEAS er tjenesteyder inden for ejendomsadministrationsområdet.

Andre oplysninger

PenSam Livs bestyrelse og direktion vurderer ud fra en forretningsmæssig overvejelse, at selskabets ledelsessystem er fyldestgørende i forhold til arten, omfanget og kompleksiteten af de risici, der er forbundet med selskabets virksomhed.

Bestyrelsen har fastsat politikker inden for forrettningens hovedområder. Direktionsinstruksen og politikkerne beskriver tilsammen rammerne for ledelsen af virksomheden og samspillet mellem bestyrelsen og direktionen og under dem tjener beredskabsplaner, forretningsgange, arbejdsbeskrivelser mv. i organisationen eller krav i en outsourcingskontrakt til at sikre, at der er en klar og entydig ledelse af PenSam Liv i alle virksomhedens led.

Der er fokus på, at der er en rød tråd fra PenSam Liv's forretningsmodel og afledte risikoprofil til direktionsinstruksen og politikkerne på de enkelte aktivitetsområder, hvor det risikoniveau, som

bestyrelsen ønsker på aktivitetsområderne, fremgår og hvor rammer for direktionens beføjelser fastsættes. Dette videreføres i de underliggende forretningsgange mv. og er med til at understøtte, at PenSam Livs strategiske mål nås.

Bestyrelsen og direktionen har i forlængelse heraf sikret, at der er rapporteringskanaler til sikring af informationsstrømme i selskabet, både bottom-up og top-down.

Risikoprofil

Bestyrelsens ønskede risikoniveau er fastsat i Politik for risikostyring.

Forsikringsrisici

Forsikringsmæssige risici

Følgende risikokategorier vedrører livsforsikringsrisikoen:

- Dødelighedsrisiko
- Levetidsrisiko
- Invaliditets-/sygdomsrisiko
- Livsforsikringsoptionsrisiko
- Omkostningsrisiko
- Genoptagelsesrisiko
- Livsforsikringskatastroferisiko.

Dette svarer til risikokategorierne i selskabets solvensopgørelse.

Opgørelsesmetode for risiko

Risiko kvantificeres og rammesættes i overensstemmelse med den valgte metode for opgørelse af solvens under forsikringsdirektivet og tilhørende forordning.

Nedenfor gennemgås de enkelte risikokategorier, der er rammesat på forsikringsområdet:

Dødelighedsrisiko

Risikoen dækker over en permanent stigning i bestandenes dødelighed. Udviklingen i dødeligheden generelt og selskabets produkter gør, at risikoen betragtes som lille og accepteres.

Levetidsrisiko

Risikoen dækker over et permanent fald i bestandenes dødelighed. Udviklingen i dødeligheden generelt og selskabets produkter gør, at risikoen betragtes som en væsentlig risiko for selskabet. Risikoen accepteres for nærværende, men mulighederne for afdækning skal løbende undersøges, idet en ugunstig udvikling i bufferne i bestandene med garanterede ydelser eller et ønske om ikke at nedsætte ydelser på de ikke-garanterede bestande kan medføre et behov for afdækning af levetidsrisikoen. Direktionen skal i så tilfælde udarbejde et oplæg til bestyrelsen,

som vurderer og indstiller, om der skal tegnes afdækning af levetidsrisikoen.

Invaliditets-/sygdomsrisiko

Dækker over risikoen for en permanent stigning i niveauet for tilkendelse af invalidepension. PenSam Liv gør en stor indsats for at forebygge tilkendelser af invalidepension. Endvidere er der gennemført stramninger for tilkendelser af offentlig førtidspension. Risikoen anses for begrænset og accepteres.

Livsforsikringsoptionsrisiko

Livsforsikringsoptionsrisiko betegner risikoen for, at der sker omskrivning til fripolice eller genkøb af policer til ugunst for PenSam Liv. Kunderne kan ikke selv vælge fripoliceomskrivning, og adgangen til genkøb er væsentligt begrænset. Optionerne vurderes derfor ikke i sig selv at udgøre en udfordring for PenSam Liv. Bestyrelsen ønsker dog at begrænse risikoen via indførelse af tidssvarende genkøbsværdier.

Omkostningsrisiko

Dækker over risikoen for en permanent stigning i PenSam Liv's omkostninger. Risikoen anses for begrænset og accepteres. Der arbejdes målrettet på at nedbringe selskabets omkostninger.

Genoptagelsesrisiko

Dækker over risikoen for, at invalidesager revurderes med øget udbetaling til følge. Risikoen anses for begrænset og accepteres.

Livsforsikringskatastroferisiko

Der ønskes en begrænset risiko, når katastrofe indtræder. PenSam Liv's prissætning af dødelighed og invaliditet tager udgangspunkt i, at død/invaliditet indtræffer uafhængigt fra kunde til kunde, hvilket ikke er tilfældet ved katastrofe. Derfor skal PenSam Liv gardere sig mod et større antal afhængige dødsfald/invaliditeter fx ved genforsikring.

Markedsrisici

Markedsrisiko dækker risikoen for tab på ugunstige bevægelser i markedspriser, renter, valutakurser mv. Investeringspolitikken udtrykker en

ønsket markedsrisikoeksponering i PenSam Liv's formueforvaltning, og niveauet fastsættes ud fra aktivfordeling og benchmark. Risikorammerne er overordnet set fastlagt i Politik for risikostyring, hvor rammerne for markedsrisici afspejler den fastsatte strategi. I det efterfølgende beskrives risikoen for selskabets samlede aktiver. Selskabets markedsrisiko er sammen med forsikringsrisiko en af de to dominerende risici. Som omtalt under "Investeringsrisici" tager investeringspolitikken højde for "prudent person"-princippet.

Risiko (mio. kr)	
Rente	184
Aktie	913
Ejendom	229
Spread	802
Valuta	59
Koncentration	0
Diversifikation	-294
Markedsrisiko	1.893

Renterisiko

Selskabets renterisiko opgøres ved forskydninger i renteniveauet. Både investeringsaktiverne og pensionsforpligtelserne ændrer markedsværdi, i forbindelse med at renteniveauet ændrer sig. Rentefølsomheden på investeringsaktiverne anvendes til at afdække risikoen på pensionsforpligtelserne i de garanterede pensionskoncepter. I de garanterede koncepter har renteforskydninger meget stor betydning for markedsværdien af pensionsforpligtelserne, og rentefølsomheden i investeringsaktiverne er ikke tilstrækkeligt til at afdække renterisikoen. Derfor anvendes finansielle kontrakter i form af renteswaps til at afdække den resterende renterisiko. Fastsættelsen af den samlede afdækningsgrad på renterisikoen foretages af bestyrelsen. Det er et strategisk mål at afdække renterisikoen fuldt ud i de garanterede koncepter. Det ønskede niveau for nettorenterisikoen fremgår af Retningslinjen for investering. Investeringsrammerne indeholder herudover en ramme for, hvilken størrelse taktiske disponeringer i nettorenterisikoen må udgøre i forhold til investeringsstrategien. Effektiviteten af risikoafdækningen overvåges gennem følsomhedsanalyser og opfølgning af markedsværdiregnskab for aktiver og passiver i den regelmæs-

sige risikorapportering. Idet selskabets pensionsforpligtelser alle er i DKK, er der på balancen en naturlig øget koncentration af rentebærende aktiver (primært statsobligationer og realkreditobligationer) udstedt i DKK. I en netto-betragtning vurderes dette ikke som en væsentlig risikokoncentration for selskabet, idet der er tale om et naturligt strukturelt match mellem aktiver og passiver i samme valuta.

Aktierisiko

Selskabets aktierisiko stammer fra en ønsket risikoeksponering i PenSam Liv's formueforvaltning. Risikobudget og rammer for aktierisiko skal tage hensyn til cykliske forhold, så PenSam Liv kan fastholde den ønskede aktivfordeling i stressede scenarier. Retningslinjen for investering fastsætter minimum og maksimumgrænser for aktierisikoen. Aktierisikoen stammer fra investeringerne i børsnoterede aktier i Danmark og på globalt plan. Ud over investeringen i børsnoterede aktier kommer der også aktierisiko fra investeringen i unoterede aktier og alternative investeringer, som ikke falder under en af de andre risikokategorier. Selskabets direkte investeringer og investeringen i infrastruktur bliver i de fleste tilfælde klassificeret som aktierisiko. Selskabets infrastrukturinvesteringer er fortsat opgjort aktierisiko, pga. de mange krav der stilles for at kunne klassificere investeringerne som infrastruktur.

Lidt over halvdelen af den aktierisiko, der ikke klassificeres som børsnoterede aktier, består af unoterede aktieinvesteringer. Tæt på 25% består af direkte belåning og godt 15% stammer fra mandater, som endnu ikke er fuldt klassificeret på andre risikoklasser. De fonde hvor der er ikke foretages meget frekvent belysning af de underliggende investeringsaktiverne, er typisk hovedsageligt investeret i unoterede aktier og hele fonden bliver derfor klassificeret som unoterede aktier. Aktieporteføljen indeholder ingen investeringer i råvarer eller hedgefonde.

De børsnoterede aktier er godt fordelt ud over sektorer med den største eksponering i finansielle aktier på 22%. Den geografiske fordeling placerer 52% i USA, hvilket ca. svarer til markedandelen i amerikanske aktier i forhold til alle globale børsnoterede aktier. Selskabet har børsnoterede aktier i USA svarende til ca. 11 mia. kr.

Valutarisiko

Investeringsaktiverne kan være udstedt i fremmed valuta. Selskabet er dermed eksponeret over for udsving i fremmed valuta i forhold til danske kroner. Det er selskabets politik at afdække denne valutarisiko mod fremmede valutaer med valutaterminskontrakter. Der er defineret en afdækningsgrad af valutarisiko i de for PenSam Liv væsentligste valutaer. Retningslinje for investering angiver en ramme for den samlede valutarisiko, ligesom eksponering mod enkeltvalutaer rammesættes for at begrænse ensidig valutaeksponering. Effektiviteten af risikoafdækningen overvåges gennem følsomhedsanalyser og opfølgning af markedsværdiregnskab for aktiver og passiver i den regelmæssige risikorapportering.

Ejendomsrisiko

Ejendomsrisici dækker over ejendomsrisiko ved investering i danske bolig- og erhvervsejendomme og i udenlandske ejendomme. Yderligere er alle investeringer i jord klassificeret som ejendomsrisiko. Selskabet er investeret i både danske og udenlandske ejendomme. Bestyrelsen har fastsat minimums- og maksimumgrænser for ejendomsrisikoen.

Koncentrationsrisiko

Koncentrationsrisiko er udtryk for et forhøjet risikoniveau inden for delområder af investeringsaktiverne, givet at selskabet investerer meget ensidigt i enkelte selskaber eller udbydere, eller alternativt hvis der foreligger en uforholdsmæssig stor afhængighed af et bestemt kredit- eller pengeinstitut eller anden udsteder af værdipapirer. PenSam Liv har en meget lille koncentrationsrisiko, hvilket viser en stor spredning på investeringerne. Bestyrelsen har fastsat en ramme for koncentrationsrisikoen.

Volatilitetsrisiko

Bestyrelsen ønsker ikke aktiv investering i volatilitetsrisiko, men kan accepteres som afledt effekt af anden investeringsaktivitet i godkendte aktivklasser. Selskabet har volatilitetsrisiko på finansielle instrumenter på aktivsiden, mens optionaliteten på passivsiden er defineret til nul. Selskabets realkreditobligationsportefølje er eksponeret overfor volatilitetsændringer på grund af konverteringsretten i obligationerne.

Råvarerisiko

Bestyrelsen ønsker ikke direkte eksponering mod råvarerisiko, men accepterer en sådan risikoeksponering ved eksponering i andre godkendte aktivklasser.

Kreditrisici

Kreditrisiko opstår ved investering i kreditobligationer, realkreditobligationer, direkte långivning o.lign. Kreditrisikoen opgøres som kreditspændrisiko, og det ønskede risikoniveau er fastsat i Politik for kreditrisici og yderligere rammesat i Retningslinjen for investering. Der er udarbejdet en selvstændig kreditpolitik som delmængde af investeringspolitikken.

Kreditrisikopolitikken fastsætter i samspil med den overordnede investeringsstrategi og Politik for investering den ønskede risikoprofil for investeringer med eksponering mod kreditspændrisici og modpartsrisici, der her behandles samlet set som kreditrisiko.

Politik for kreditrisici fastsætter rammer i henhold til Solvens II forordningen, således:

1. at långivning baseres på rimelige og veldefinerede kriterier samt, at der er fastlagt en klar proces for godkendelse, ændringer, fornyelse og omlægning af lån
2. at PenSam Liv har fastlagt interne metoder, som muliggør vurdering af kreditrisikoen ved eksponering mod enkelte låntagere samt på porteføljeniveau
3. at der er indført effektive systemer til løbende administration og overvågning af låneporteføljerne, herunder til identificering og håndtering af problematiske kreditter samt til at foretage passende værdijusteringer
4. at låneporteføljen er tilstrækkeligt diversificeret i forhold til PenSam Liv's målmarkeder og overordnede investeringsstrategi.

Selskabet har kreditspændrisiko på investeringer i obligationer og lån.

Modpartsrisiko

Selskabet har modpartsrisiko, der dækker over eksponering mod andre finansielle modparter fordelt på likvider, valuta, finansielle instrumenter samt stillet kollateral. I forbindelse med anvendelse af finansielle instrumenter bliver der indgå-

et netting-aftaler for at begrænse modpartseksponering. Selskabets modpartsrisiko stammer fra eventuelt større udestående likvidpositioner samt værdien af valutaterminskontrakter og markedsværdien af derivater (typisk swapafdækning af garanterede ydelser). Disse udeståender er koncentreret på enkelte modparter, hvor alle finansielle instrumenter er dækket gennem daglig kollateralstillelse. Samlet vurderes risikoen meget lille på grund af de omtalte risikomitigerende foranstaltninger sammenholdt med høj kreditværdighed af selskabets modparter. Det er PenSam Liv's strategi at benytte central clearing af finansielle instrumenter, hvor det er praktisk muligt.

Likviditetsrisici

Likviditetsrisiko indgår ikke direkte i risikobudgettet og er dermed ikke rammesat ud over de tilstræbte aktivallokeringer. Bestyrelsen vedtager en likviditetsplan der tilsikrer, at der er tilstrækkelig likviditet i den normale drift og i økonomisk stressede scenarier. Likviditetsplanen er et element i kapitalplanen og bygger dermed på den valgte investeringsstrategi og øvrige forudsætninger for kapitalplanen. Likviditetsplanen betragter betalingsstrømmene på investeringsaktiverne og livsforsikringsprodukterne og vurderer, om der er tilstrækkelig likviditet til at imødekomme både reelle og scenariebaserede pengestrømme ud af selskabet. Analysen viser, at selskabet har en tilfredsstillende overskudslikviditet i scenariet med normal drift og i et likviditetsstresset scenarie. Der foretages en likviditetsplanlægning af investering i alternative aktivklasser med angivelse af sigtepunkter for investeringsandele på min. 5 års sigt, der sikrer en forsvarlig andel af alternative investeringer relativt til aktiverne og passivernes forventede udvikling.

Likviditetsrisikoen i Kapitalgrundlaget er bestemt af forskellige tiers. Ud over dette er det nødvendigt at vurdere likviditeten i fortjenstmargen. Ved en opgørelse af fortjenstmargen eksklusiv fremtidige præmier, vil fortjenstmargen ultimo 2016 beløbe sig til 1.4 mia. kr. lavere, svarende til godt 65% af den samlede fortjenstmargen.

Operationelle risici

Operationelle risici defineres som risikoen for hændelser og kvantificeres som det potentielle tab, selskabet risikerer.

Operationelle risici eksisterer som en naturlig del af det at drive virksomhed. PenSam's tilgang til arbejdet med operationelle risici er en afvejning mellem omkostningerne til at minimere risiciene og omkostningerne ved at acceptere risiciene.

De konkrete mål for operationel risikostyring i PenSam har til formål at skabe rammerne for risikobaseret ledelse.

Alle væsentlige aktiviteter i PenSam skal være dækket af forretningsgange. Forretningsgangene skal identificere, hvilke typer af hændelser aktiviteten i forretningsgangen kan give anledning til. For alle indtrufne eller nærværende hændelser skal det registreres, hvilken aktivitet og dermed forretningsgang der udløste hændelsen. De anvendte ressourcer skal så vidt muligt registreres, så identifikation af ressourceforhold, der giver anledning til hændelser, identificeres.

De interne kontroller skal identificeres og dokumenteres på operationelt niveau. Det vil sige, at kontrollerne skal være beskrevet i dokumentationen, sådan som de foretages af den udførende medarbejder.

Vurdering og opfølgning på det interne kontrolmiljø baserer sig på dokumentationen af de interne kontroller i henholdsvis forretningsgange og forretningsprocesser, hvorfor disse skal være fyldestgørende og opdateret.

Registrering og kvantificering af hændelser skal gøre selskabet i stand til at vurdere, om solvenskravet tilknyttet operationelle risici er passende. Herudover skal registreringen benyttes til at forbedre processer og kontroller via de relevante forretningsgange.

PenSam kategoriserer operationelle risici og hændelser indenfor følgende kategorier:

- Governance
- Fejlskøn og fejlvurderinger
- Anvendelsesfejl og omgåelse
- Systemfejl

- Svindel
- Politiske/strategiske risici.

Der er ikke specificeret en egentlig "compliance"-kategori, da de fleste hændelser blandt andet skyldes manglende overholdelse af regler eller markedsstandarder. Af samme årsag vil alle hændelser derfor skulle kvantificeres i forhold til konsekvensen af eventuel manglende compliance. (Yderligere gennemgang af kategorier kan findes i Politik for Operationelle risici).

Alle risici skal kvantificeres til brug for prioritering af de risici, som skal analyseres nærmere. Kvantificeringen af den enkelte risiko sker både før og efter det eksisterende kontrolmiljø. Kontrolmiljøet omkring operationelle risici er således et væsentligt aspekt i risikovurderingen. Risici kvantificeres indenfor følgende påvirkningsområder:

- Økonomisk
- Omdømme
- Lovgivning, markedsstandarder og interne regler.

Økonomisk

Den potentielle økonomiske påvirkning måles ud fra parametre omhandlende engangsomkostninger, løbende omkostninger eller en manglende indtjening.

Omdømme

Alle risici kan medføre dårlig omtale af PenSam. Omdømmepåvirkningen måles lige fra negative interne rygter, som kan have kortsigtet negativ effekt for perifere interessenter til omfattende kritisk medieomtale, fx forsidehistorier i landsdækkende medier som har en stor negativ effekt for eksisterende interessenter.

Lovgivning, markedsstandarder og interne regler

Alle overtrædelser af lovgivning, markedsstandarder og interne regler er dækket af påvirkningsområdet. Påvirkningsområdet dækker over forhold lige fra manglende overholdelse af interne regler, som kan medføre en tilsynsreaktion i

form af risikooplysninger og påbud, til overtrædelse af lovgivning, som kan medføre bøder og indskrænkninger i ledelsesretten.

Arbejdsmetoden som anvendes i forhold til arbejdet med operationel risiko, består af fire elementer, som tilsammen opfylder målsætningen om et samlet overblik over de interne kontroller. De fire elementer er:

1. Identificer
Identifikationen tager udgangspunkt i risiciene.
2. Dokumenter
Eksisterende interne kontroller er dokumenteret i forretningsgange og forretningsprocesser og skal dokumenteres i ERM systemet.
3. Struktur
De interne kontroller skal struktureres i ERM systemet, så aggregeret rapportering er mulig.
4. Rapporter
Der udarbejdes rapporter baseret på data i ERM systemet.

Andre væsentlige risici

PenSam Liv har ikke identificeret væsentlige risici uden for de ovenfor gennemgåede risikofaktorer.

Andre oplysninger

Følsomhedsanalyser og reverse stresstest

Der foretages løbende følsomhedsanalyser på specielt aktivrisikoen, som fremgår af den ugentlige rapportering. Følsomhedsanalyserne foretages på de risikokategorier, der er mest betydnende for solvensen i selskabet, hvilket typisk er renteutviklingen og afkastet på aktieinvesteringerne. Kvartalsvis foretager selskabet en reserve stresstest, hvor det analyseres, hvor meget en risikokategori skal falde i værdi før at solvensen rammer henholdsvis 100% og 150%. Opgørelsen af seneste reserve stresstest er afbilledet nedenfor.

	Renterisici	Aktierisici	Ejendomsrisi- ci	Kreditspænds- risici	Type 1- modpartsri- sici	Levetidsrisici	Levetidsrisici - udgangspunkt
Stød	600 bp	100%	100%	22%	0%	5,44 * eksisteren- de levetidsstress	Partiel Intern model anvendes; niveau: 7,7%, trend 7,7%, realisationsri- siko: 1,51%, Tillæg for ikke- observerbar risiko: 0,5% tillæg på niveau
Solvensdækning = 150 %	373%	366%	384%	147%	553%	150%	
Stød	600 bp	100%	100%	26%	0%	7* eksisterende levetidsstress	
Solvensdækning = 100 %	373%	366%	384%	100%	553%	100%	

Værdiansættelse til solvensformål

Aktiver

Aktiverne værdiansættes som udgangspunkt ud fra de samme principper, som benyttes i forbindelse med udarbejdelsen af regnskaberne. Disse principper er beskrevet nedenfor.

Immaterielle aktiver

Immaterielle aktiver vedrører primært systemudvikling til brug for administration af pensions- og forsikringsydelser. Aktiverne måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen inkluderer afholdte omkostninger relateret til udviklingsaktiviteten samt interne lønninger og øvrige omkostninger der er direkte henførbare til udvikling.

Afskrivning foretages lineært over aktivernes forventede brugstid, der sædvanligvis er fra 3 til 10 år.

Udviklingsprojekter indregnes som immaterielle aktiver, når de er klart definerede og identificerbare, hvor den tekniske udnyttelsesgrad og udviklingsmulighed i selskabet kan påvises og hvor det er hensigten at anvende projektet. Øvrige udviklingsomkostninger indregnes i resultatopgørelsen, efterhånden som omkostningerne afholdes.

Materielle aktiver

Materielle aktiver består primært af driftsmidler. Driftsmidler indregnes i balancen til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffelsessummen samt øvrige omkostninger tilknyttet anskaffelsen. Afskrivninger beregnes på grundlag af aktivets restværdi fratrukket akkumulerede nedskrivninger. Afskrivninger på driftsmidler foretages lineært over den forventede økonomiske levetid. Afskrivningsperioderne er fastsat til 3 - 10 år.

Investeringsejendomme

Investeringsejendomme måles til dagsværdi efter en cash flow model. Dagsværdien opgøres med udgangspunkt i en systematisk vurdering af

ejendommene baseret på deres forventede afkast over en 10-årig periode og terminalværdi.

Terminalværdien er forventningen til ejendommenes fremtidige kontante driftsafkast i et normalt år efter en 10-årig periode. Dagsværdien er opgjort ved at tilbagediskontere det forventede afkast samt at fastsætte afkastkrav, der blandt andet afhænger af ejendommens art, beliggenhed og det aktuelle renteniveau.

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder indregnes og måles til virksomhedens regnskabsmæssige indre værdi. Virksomhedens indre værdi opgøres efter det senest modtagne regnskab.

Kapitalandele

Kapitalandele indregnes i balancen til dagsværdi.

Dagsværdien for kapitalandele der handles på et aktivt marked, opgøres på baggrund af lukkekursen på balancedagen.

For kapitalandele, hvor der ikke forefindes et aktivt marked og dermed ikke en observerbar pålidelig dagsværdi, foretages værdiansættelsen med udgangspunkt i almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. Dette omfatter fx "discounted cash flow metoden", sammenlignelige handler og multipler. Den anvendte metode varierer afhængig af de konkrete foretagne investeringer.

Værdiansættelserne er i visse tilfælde efterprøvet og vurderet ved hjælp af følsomhedsanalyser af væsentlige forudsætninger i de anvendte værdiansættelsesmodeller.

Investeringsforeningsandele

Noterede investeringsforeningsandele måles til dagsværdi. Unoterede investeringsforeningsandele måles til den af udbyder beregnede kurs, der bygger på de underliggende værdipapirers dagsværdi. Andele i Kapitalforeningen PenSam Invest indgår som associeret virksomhed.

Obligationer, pantsikrede udlån og andre udlån

Obligationer, pantsikrede udlån og andre udlån måles til dagsværdi. Dagsværdien af noterede obligationer opgøres med udgangspunkt i lukkekursen. For øvrige unoterede obligationer og udlån opgøres dagsværdien ud fra almindeligt anerkendte værdiansættelsesteknikker, der indrager alle tilgængelige data, som markedsdeltagere må antages at ville tage i betragtning ved en prisfastsættelse. Dagsværdien af udtrukne børsnoterede obligationer måles dog til nutidsværdien af udtrækningsbeløbet.

Afledte finansielle instrumenter

Børsnoterede og unoterede afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi, og reguleringer indregnes løbende i resultatopgørelsen under 'Kursreguleringer'. Positive dagsværdier indregnes i balancen under 'Afledte finansielle instrumenter', og negative dagsværdier indregnes i balancen under 'Anden gæld og Gæld til kreditinstitutter'.

For afledte finansielle instrumenter, der ikke er børsnoterede, anvendes til værdiansættelsen almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder. De valgte metoder tilpasses de enkelte afledte finansielle instrumenter.

Der foretages analyser af værdiansættelserne i forhold til eksterne modparter og i forhold til priser fastsat af en uafhængig finansiell institution, for at vurdere og efterprøve de af PenSam Liv fastsatte værdier.

Repoer behandles som lån mod sikkerhed. Obligationer solgt som led i en repoforretning er medtaget i balancen til dagsværdi.

Selskabet har i forbindelse med værdiansættelsen af datterselskabet PenSam A/S værdiansat de immaterielle aktiver til nul kr.

Forsikringsmæssige hensættelser

Værdiansættelse af forsikringsmæssige hensættelser

De forsikringsmæssige hensættelser værdiansættes på samme måde til regnskabsaflæggelse som til solvensformål, hvorfor de forsikrings-

mæssige hensættelser til solvensformål kun afviger fra de regnskabsmæssige hensættelser ved, at de forsikringsmæssige hensættelser til solvensformål ikke indeholder fortjenstmargenen, jf. § 3, stk. 3, i Finanstilsynets bekendtgørelse om værdiansættelse af aktiver og passiver, herunder forsikringsmæssige hensættelser.

Måling af forpligtelser vedrørende forsikringskontrakter

Vurderingen af kundebestandens levetid, død og invaliditet har en væsentlig indflydelse på opgørelsen af de forsikringsmæssige hensættelser, og derfor foretages der regelmæssigt en vurdering af bedste skøn for de nævnte parametre.

Erfaringerne der danner baggrund for fastsættelse af parametre til hensættelsesberegning, er indhentet over fem år, hvor førtidspensionsreformen er trådt i kraft undervejs i perioden. Der er usikkerhed om reformens langsigtede effekt, hvilket kan påvirke hensættelsernes størrelse fremadrettet.

Fastlæggelse af forudsætningerne er baseret på erfaringer fra PenSam Liv's bestand og er påvirket af aktuarmæssige skøn, der har betydning for hensættelsernes størrelse.

Den anvendte metode for vurdering af bedste skøn for levetid og død skelner mellem levetid for raske og invalide, idet der i PenSam Liv er observeret stor forskel i levetid imellem raske og invalide.

Til vurdering af den observerede dødelighed anvendes PenSam Liv's bestand som grundlag for raske. Vurdering af den observerede dødelighed for invalide er baseret på PenSam gruppens bestand, da dette bidrager til en mere sikker estimation. Det er endvidere vurderingen, at en metode der skelner mellem raske og invalide, er udtryk for bedste skøn på det foreliggende grundlag.

Det er ledelsens vurdering, at de anvendte skøn er forsvarlige og et udtryk for bedste skøn for regnskabsposternes dagsværdier.

Forsikringsmæssige hensættelser

Forsikringsmæssige hensættelser opgøres på basis af det til Finanstilsynet anmeldte tekniske

grundlag for beregning af forsikringsmæssige hensættelser. Forsikringsmæssige hensættelser opdeles på balancen i livsforsikringshensættelser og fortjenstmargen på livsforsikringer og investeringskontrakter.

Livsforsikringshensættelser

Livsforsikringshensættelser opdeles i noterne i garanterede ydelser, risikomargen, individuelt bonuspotentiale samt kollektivt bonuspotentiale.

Nutidsværdien af fremtidige betalingsstrømme findes ved diskontering med rentekurven jf. regnskabsbekendtgørelsen, hvor satserne er med volatilitetsjustering og reduceret med pensions-afkastbeskatningssatsen.

Forudsætninger vedrørende dødelighed og invaliditet er fastlagt på baggrund af erfaringer fra bestanden i PenSam. Forudsætninger vedrørende de fremtidige administrationsomkostninger er baseret på erfaringer i PenSam vedrørende omkostninger pr. forsikret.

For livsforsikringshensættelserne vedrørende ikke-garanterede ydelser er underposterne garanterede ydelser og risikomargen nul, og der er alene individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale.

Garanterede ydelser

Garanterede ydelser er opgjort til nutidsværdi ud fra de betalingsstrømme (præmier, ydelser, administrationsudgifter), der følger, hvis forsikringerne har henholdsvis fortsat præmiebetaling, ophørt præmiebetaling (fripolice), tilbagekøb, og hvis forsikringsbegivenheder indtræffer, hvor der beregnes et sandsynlighedsvægtet gennemsnit ud fra sandsynlighederne for disse forskellige tilstande.

Nutidsværdierne opgøres efter markedsforudsætningerne. Hertil lægges et tillæg til dækning af fremtidige ydelser foranlediget af indtrufne forsikringsbegivenheder samt et tillæg for ubetalte, forfaldne forsikringsydelser.

Risikomargen

Risikomargenen beregnes efter kapitalomkostningsmetoden under Solvens II.

Individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale

Den forsikredes bonusret opgøres residualt i forhold til de forsikringsmæssige hensættelser efter finansiering af garanterede ydelser, risikomargen og fortjenstmargen. Den del af værdien af bonusretten der er indeholdt i de retrospektive hensættelser, er individuelt bonuspotentiale, mens den del der ikke er fordelt til de enkelte forsikringer, er kollektivt bonuspotentiale.

Individuelt bonuspotentiale og kollektivt bonuspotentiale kan sammen med fortjenstmargen anvendes til betaling af den anmeldte risikoforrentning samt til dækning af negative realiserede resultater i henhold til kontributionsbekendtgørelsen.

Effekt af volatilitetsjustering

Selskabet anvender volatilitetsjustering, jf. artikel 77d i Solvens II-direktivet. Effekten heraf ses i nedenstående skema pr. 31.12.2016:

Balancepost i mio. kr.	Med volatilitetsjustering	Uden volatilitetsjustering
Forsikringsmæssige hensættelser	86.926	87.859
Solvenskapi-tal krav	1.579	2.253
Minimumskapi-tal krav	395	563
Kapitalgrundlag	8.737	7.805

Der anvendes ikke matchtilpasning eller overgangsforanstaltninger vedrørende rentekurve eller fradrag i hensættelser.

Andre forpligtelser

Andre forpligtelser er udskudt skat, gældsposter og negativ værdi af afledte finansielle kontrakter. Posterne er værdiansat til samme værdi som i årsrapporten. Der foretages ikke diskontering af udskudt skat.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargenen indeholder nutidsværdien af fortjenstdelen af fremtidig risikoforrentning, jf. de

anmeldte regler herfor. Fortjenstmargenen er i henhold til selskabets anmeldte markedsværdigrundlag beregnet ud fra, at den indeholder nutidsværdien af fortjenstdelen af fremtidig risikoforrentning.

Fortjenstmargenen kan ikke overstige værdien af de forsikringsmæssige hensættelser med fradrag af garanterede ydelser og risikomargen.

Kapitalforvaltning

Selskabet har overholdt såvel solvenskapitalkrav som minimumskapitalkrav i hele 2016. Solvenskapitalkravet har ligget stabilt i niveauet 1-2 mia. kr. i løbet af året.

Selskabet anvender standardmodellen under Solvens II til opgørelse af solvenskapitalkravet, på nær for levetidsrisiko hvor der anvendes en partiel intern model, som er godkendt af Finanstilsynet.

Selskabets solvenskapitalgrundlag udgøres af egenkapital, særlige bonushensættelser og fortjenstmargen. Alle disse elementer er Tier I. Ultimo 2016 udgør solvenskapitalgrundlaget 8,7 mia. kr.

Kapitalgrundlag

Bestyrelsen har besluttet, at PenSam Liv's kapital som udgangspunkt udgøres af egenkapital og særlige bonushensættelser, og dermed ikke af kapital finansieret af långivere. Beslutningen udelukker dog ikke, at kapitalnødplanen kan indeholde elementer af fremmedkapital. Ud over selskabets kapital indgår fortjenstmargenen i kapitalgrundlaget til solvensformål. De nævnte størrelser opgøres på samme måde til regnskab og til solvensformål.

Kapitalgrundlaget skal have en størrelse, så den som minimum kan dække PenSam Liv's regulatoriske kapitalkrav. Kapitalgrundlaget stiller om nødvendigt kapital til rådighed for pensionskoncepter med ydelsesgarantier. Opretholdelsen af en tilstrækkelig Kapitalgrundlag sikres blandt andet i risikostyringspolitikens afsnit om planlægning og kapitalstruktur.

Egenkapitalen er underlagt et forrentningskrav, der udover afkast på egne aktiver søges opfyldt via risikoforrentning fra pensionskoncepterne. Bestyrelsen ønsker en lav risiko for tab på aktiver tilknyttet egenkapitalen og Kapitalgrundlaget som helhed. Det samlede ønskede risikoniveau defineres derudover af risikotolerancen på de garanterede koncepter samt det fastlagte risikobudget for de operationelle risici.

Særlige bonushensættelser opbygges af andele af overskud, der tilfalder forsikringsbestanden, og

udbetales i takt med udbetaling af pension til kunderne eller ved genkøb/overførsel.

PenSam Liv's Kapitalgrundlag kan understøtte kontributionsgrupper mv. i det omfang, der er behov og mulighed for dette. Fordelingen sker ved at fastsætte et risikobudget og risikorammer, der overstiger kontributionsgruppens egne buffere. PenSam Liv's kontributionsgrupper betaler en passende forrentning for tildelt kapital.

Vedligeholdelsen af Kapitalgrundlaget sker dels ved tilskrivning af afkast af egne aktiver og dels med risikoforrentning fra kontributionsgrupperne. Risikoforrentningen består af en risikodel og en indtjeningsdel. Indtjeningsdelen er ens for alle kontributionsgrupper, mens risikodelen afspejler Kapitalgrundlagets risiko for at understøtte de enkelte kontributionsgrupper. Bestyrelsen revurderer minimum én gang årligt risikoforrentnings-satser.

PenSam Liv's udbyttepolitik fastlægges af PenSam Liv's aktionærer under hensyntagen til aktionæroverenskomster og lignende.

Ud over egenkapital og særlige bonushensættelser indgår fortjenstmargenen i kapitalgrundlaget fra og med 2016.

I selskabets forretningsplan for perioden 2017-2020 er bestyrelsens beslutning forudsat fastholdt.

Kapitalgrundlag hhv. primo og ultimo 2016 er specificeret i tabellen nedenfor:

(mia. kr)	Primo 2016	Ultimo 2016
Egenkapital	1,4	1,4
Særlige Bonushensættelser	2,9	3,2
Fortjenstmargen	2,4	4,1
Kapitalgrundlag	6,7	8,7

Det fremgår, at der er sket en væsentlig stigning i kapitalgrundlaget i løbet af 2016, primært som følge af en stor stigning i Fortjenstmargen. Den-

ne stigning relaterer sig i al væsentlighed til ændrede ydelser i ikke-garanterede bestande.

Herudover er Særlige Bonushensættelser steget som følge af vækst i selskabet. Alle elementer i kapitalgrundlaget er Tier I. Alle elementer kan ligeledes indgå fuldt til dækning af minimumskapitalkravet.

Der er en væsentlig forskel mellem kapitalgrundlaget i selskabets regnskab og overskydende aktiver i forhold til passiver beregnet til solvensformål, idet Fortjenstmargen indgår i de forsikringsmæssige hensættelser i selskabets regnskab og dermed ikke i kapitalgrundlaget i selskabets regnskab. Det modsatte er tilfældet i opgørelsen til solvensformål.

Fortjenstmargen udgør 4,1 mia. kr. ultimo 2016, jf. tabellen ovenfor.

Solvenskapitalkrav og minimumskapitalkrav

Selskabets solvenskapitalkrav ultimo 2016 er specificeret i tabellen nedenfor:

	Mio. kr.
Risiko for længere levetid	647,1
Øvrige risici	254,4
Forsikrings- og omkostningsrisici i alt	709,5
Markedsrisici i alt	1.893,0
Operationelle og strategiske risici i alt	98,9
Samlede risici	2.717,5
Diversifikation	-432,4
Samlet tabspotentiale	2.285,2
Dækning af bonuspotentialer	-706,0
Solvenskapitalkrav	1.579,2

Minimumskapitalkravet udgør 395 mio. kr. Input til beregningen af Minimumskapitalkravet er beskrevet i QRT skema 28.01.

Solvenskapitalkravet er opgjort iht. standardmodellen under Solvens II, på nær for levetidsrisiko. Dette er beskrevet nærmere i afsnit nedenfor.

Selskabet anvender ikke forenkledte beregninger eller selskabsspecifikke parametre i opgørelsen.

Såvel Solvenskapitalkravet som minimumskapitalkravet har ligget på et stabilt niveau i løbet af 2016 med mindre udsving primært som følge af bevægelser på de finansielle markeder.

Anvendelse af delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregningen af solvenskapitalkravet

Selskabet anvender ikke delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici til beregning af solvenskapitalkravet.

Forskelle mellem standardformlen og en intern model

Selskabet anvender standardmodellen under Solvens II til opgørelse af solvenskapitalkravet på nær for Levetidsrisiko, hvor der anvendes en partiel intern model.

Selskabet ansøgte om og fik i 2015 Finanstilsynets godkendelse til at anvende den partielle interne model fra 2016. Selskabet gjorde dette, da de danske hensættelsesregler, hvor der i selve hensættelserne tages højde for fremtidige stigninger i levetiden, ikke harmonerer med de underliggende antagelser bag standard levetidsstødet under Solvens II.

Den partielle interne model for levetidsrisiko erstatter standardmodulet for levetidsrisiko i standardmodellen direkte, og beskriver ligesom standardmodulet risikoen for en 200-års begivenhed inden for en tidshorisont på ét år.

Den partielle interne model er begrænset alene til levetidsrisiko, dvs. risikoen for stigning i hensættelserne som følge af, at kunderne lever længere end forudsat.

Den partielle interne model anvendes ligeledes i selskabets daglige styring.

Antagelserne bag den partielle interne model bygger på selskabets anmeldte regler vedr. levetidsforudsætninger, hvori Finanstilsynets benchmark for hhv. observeret, nuværende niveau og forventede fremtidige levetidsforbedringer indgår.

I modellen simuleres et stort antal gange således, hvordan hensættelserne kan udvikle sig som følge af ændringer i levetidsbenchmark på ét års sigt. Simuleringen ét år frem i tid er baseret på Poisson Lee-Carter modellen, som er kalibreret til 30 års data for den danske befolkning. Herved opnås en sandsynlighedsfordeling for ændring i hensættelserne. Ændring i hhv. niveau og trend kalibreres herefter til 99,5%-fraktilen i denne fordeling.

Udover risikoen for stigning i hensættelserne som følge af ændringer i benchmark på ét års sigt, indeholder modellen også en komponent for usikkerhed knyttet til forsikringsbestandens størrelse samt en komponent for ikke-kvantificerbar risiko.

Til sammenligning indgår i standard levetidsstødet et uniformt fald på 20% i de underliggende dødelighedsantagelser i alle aldre. I dette levetidsstød indgår også forventninger til fremtidige stigninger i levetiden.

Den partielle interne model bygger på samme data, som indgår i Finanstilsynets benchmark samt i bestemmelse af selskabets anmeldte bedste skøn for levetider, dvs. befolkningsdata, branchedata og selskabets egne data.

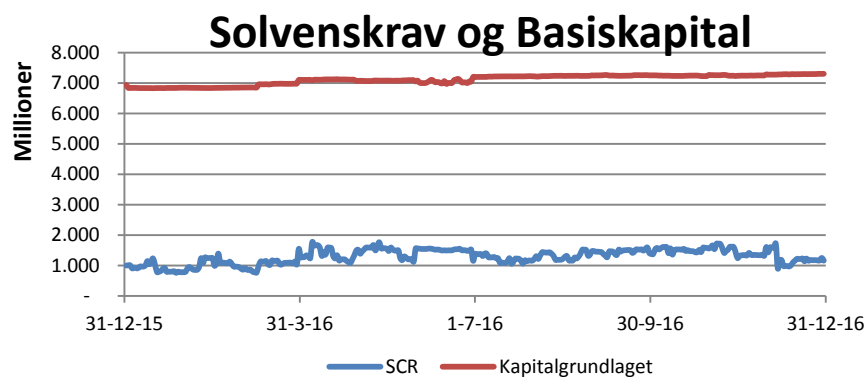
Sammenligningstal ultimo 2016 mellem at anende standard model for levetidsrisiko og selskabets partielle interne model (PIM) for levetidsrisiko fremgår af tabellen nedenfor:

	PSL
<i>Samlet level-stress, PIM</i>	10,8%
<i>levetidsrisiko, standardmodel</i>	1.160 mio. kr.
<i>levetidsrisiko, PIM</i>	628 mio. kr.
<i>Reduktion levetidsrisiko, PIM</i>	46%
<i>SCR_brutto, standard</i>	2.186 mio. kr.
<i>SCR_brutto, PIM</i>	2.496 mio. kr.
<i>Reduktion på SCR_brutto, PIM</i>	12%
<i>SCR, standard</i>	1.880 mio. kr.
<i>SCR, PIM</i>	1.579 mio. kr.
<i>Reduktion SCR</i>	16%

Manglende overholdelse af minimumskapitalkravet og manglende overholdelse af solvenskapitalkravet

Selskabet har i hele 2016 overholdt såvel solvenskapitalkravet og minimumskapitalkravet med stor margin.

Overholdelsen af solvenskapitalkravet er illustreret i grafen nedenfor:



BILAG

Balance

S. 02.01.02		Solvens II-værdi
Angivet i mio. kr.		C0010
Aktiver		
Immaterielle aktiver	R0030	0,0
Udskudte skatteaktiver	R0040	325,7
Pensionsmæssigt overskud	R0050	0,0
Materielle anlægsaktiver, som besiddes til eget brug	R0060	1,3
Investeringer (bortset fra aktiver, der besiddes i forbindelse med indeksregulerede og unit-linked aftaler)	R0070	102.643,4
Ejendomme (bortset fra til eget brug)	R0080	4.595,5
Besiddelser i tilknyttede selskaber, herunder kapitalinteresser	R0090	232,9
Aktier	R0100	24.046,5
Aktier — noterede	R0110	24.046,5
Aktier — unoterede	R0120	0,0
Obligationer	R0130	56.268,7
Statsobligationer	R0140	21.057,1
Erhvervsobligationer	R0150	33.214,5
Strukturerede værdipapirer	R0160	1.800,3
Sikrede værdipapirer	R0170	196,9
Kollektive investeringsinstitutter	R0180	10.379,9
Derivater	R0190	7.118,5
Indskud, bortset fra likvider	R0200	0,0
Øvrige investeringer	R0210	1,3
Aktiver, der besiddes i forbindelse med indeksregulerede og unit-linked aftaler	R0220	0,0
Lån, herunder realkreditlån	R0230	133,6
Policelån	R0240	0,0
Lån, herunder realkreditlån, til fysiske personer	R0250	0,0
Andre lån, herunder realkreditlån	R0260	133,6
Beløb, der kan tilbagekræves i henhold til genforsikringsaftaler fra:	R0270	0,0
Skadesforsikring og sygeforsikring svarende til skadesforsikring	R0280	0,0
Skadesforsikring undtagen sygeforsikring	R0290	0,0
Sygeforsikring svarende til skadesforsikring	R0300	0,0
Livsforsikring og sygeforsikring svarende til livsforsikring, undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked	R0310	0,0
Sygeforsikring svarende til livsforsikring	R0320	0,0
Livsforsikring, undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked	R0330	0,0
Livsforsikring, indeksreguleret og unit-linked	R0340	0,0
Indskud til cedenter	R0350	-2,0
Tilgodehavender fra forsikringer og mæglere	R0360	0,0
Tilgodehavender fra genforsikring	R0370	0,0
Tilgodehavender (handel, ikke forsikring)	R0380	18,8
Egne aktier (som besiddes direkte)	R0390	0,0
Forfaldne beløb vedrørende kapitalgrundlagselementer eller garantikapital, der er indkaldt, men endnu ikke indbetalt	R0400	0,0
Likvider	R0410	1.250,7
Alle øvrige aktiver, ikke anført andetsteds	R0420	514,7
Aktiver i alt	R0500	104.886,1
Forpligtelser		C0010
Forsikringsmæssige hensættelser — Skadesforsikring	R0510	
Forsikringsmæssige hensættelser — Skadesforsikring (undtagen sygeforsikring)	R0520	
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0530	
Bedste skøn	R0540	
Risikomargin	R0550	
Forsikringsmæssige hensættelser — Sygeforsikring (svarende til skadesforsikring)	R0560	0,0
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0570	0,0
Bedste skøn	R0580	0,0
Risikomargin	R0590	0,0
Forsikringsmæssige hensættelser — Livsforsikring (undtagen indeksreguleret og unit-linked)	R0600	87.070,1
Forsikringsmæssige hensættelser — Sygeforsikring (svarende til livsforsikring)	R0610	0,0
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0620	0,0
Bedste skøn	R0630	0,0
Risikomargin	R0640	0,0
Forsikringsmæssige hensættelser — Livsforsikring (undtagen sygeforsikring og indeksreguleret og unit-linked)	R0650	87.070,1
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0660	0,0
Bedste skøn	R0670	86.958,9
Risikomargin	R0680	111,2
Forsikringsmæssige hensættelser — Indeksreguleret og unit-linked	R0690	0,0
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0700	0,0
Bedste skøn	R0710	0,0
Risikomargin	R0720	0,0
Andre forsikringsmæssige hensættelser	R0730	
Eventualforpligtelser	R0740	0,0
Hensættelser, som ikke er forsikringsmæssige hensættelser	R0750	0,0
Pensionsforpligtelser	R0760	0,0
Indskud fra genforsikringsselskaber	R0770	0,0
Udskudte skatteforpligtelser	R0780	1.036,4
Derivater	R0790	4.761,9
Gæld til kreditinstitutter	R0800	3.065,1
Andre finansielle forpligtelser end gæld til kreditinstitutter	R0810	0,0
Forpligtelser vedrørende forsikringer og mæglere	R0820	0,0
Forpligtelser vedrørende genforsikring	R0830	0,0
Forpligtelser (handel, ikke forsikring)	R0840	212,1
Efterstillet gæld	R0850	0,0
Efterstillet gæld ikke medregnet i basiskapitalgrundlaget	R0860	0,0
Efterstillet gæld medregnet i basiskapitalgrundlaget	R0870	0,0
Alle øvrige passiver, ikke anført andetsteds	R0880	1,9
Passiver i alt	R0900	96.147,3
Overskydende aktiver i forhold til passiver	R1000	8.738,8

Præmier, erstatningsudgifter og omkostninger efter branche

[illegible]

Præmier, erstatningsudgifter og omkostninger efter branche

[illegible]

Forsikringsmæssige hensættelser for livsforsikring og SLT-sygeforsikring

S.12.01.02			Indeksreguleret og unit-linked forsikring			Anden livsforsikring						Sygeforsikring (direkte)					
				Aftaler uden optioner eller garantier	Aftaler med optioner eller garantier		Aftaler uden optioner eller garantier	Aftaler med optioner eller garantier					Aftaler uden optioner eller garantier	Aftaler med optioner eller garantier			
		Forsikring med gevinstandele							Annuiteret hidrørende fra skadesforsikringsaftaler og relateret til andre forsikringsforpligtelser end sygeforsikringsforpligtelser	Accepteret genforsikring	I alt (anden livsforsikring end sygeforsikring, herunder unit-linked)				Annuiteret hidrørende fra skadesforsikringsaftaler og relateret til sygeforsikringsforpligtelser	Sygeforsikring (accepteret genforsikring)	I alt (sygeforsikring svarende til livsforsikring)
Angivet i mio. kr.		C0020	C0030	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080	C0090	C0100	C0150	C0160	C0170	C0180	C0190	C0200	C0210
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0010	64.979,9	0,0			0,0			0,0	0,0	64.979,9	0,0			0,0	0,0	0,0
Samlet beløb, der kan tilbagekræves i henhold til genforsikring/fra SPV'er og finite reinsurance efter justeringen for forventede tab som følge af modpartens misligholdelse i forbindelse med forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0020	0,0	0,0			0,0			0,0	0,0	0,0	0,0			0,0	0,0	0,0
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet som summen af bedste skøn og risikomarginen																	
Bedste skøn																	
Bedste bruttoskøn	R0030	21.695,2		0,0	0,0		0,0	283,8	0,0	0,0	21.979,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Samlet beløb, der kan tilbagekræves i henhold til genforsikring/fra SPV'er og finite reinsurance, efter justering for forventede tab som følge af modpartens misligholdelse	R0080	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bedste skøn minus beløb, der kan tilbagekræves i henhold til genforsikring/fra SPV'er og finite reinsurance — I alt	R0090	21.695,2		0,0	0,0		0,0	283,8	0,0	0,0	21.979,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Risikomargin	R0100	111,2	0,0			0,0			0,0	0,0	111,2	0,0			0,0	0,0	0,0
Overgangsforanstaltningerne vedrørende forsikringsmæssige hensættelser																	
Forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et	R0110	0,0	0,0			0,0			0,0	0,0	0,0	0,0			0,0	0,0	0,0
Bedste skøn	R0120	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Risikomargin	R0130	0,0	0,0			0,0			0,0	0,0	0,0	0,0			0,0	0,0	0,0
Forsikringsmæssige hensættelser — I alt	R0200	86.786,3	0,0			283,8			0,0	0,0	87.070,1	0,0			0,0	0,0	0,0

Virkning af langsigtede garantier og overgangsforanstaltninger

S.22.01.21		Beløb med langsigtede garantier og overgangsforanstaltninger	Virkning af matchtilpasning sat til 0			
			Virkning af overgangsforanstaltninger vedrørende forsikringsmæssige hensættelser	Virkning af overgangsforanstaltninger vedrørende rentesatsen	Virkning af overgangsforanstaltninger vedrørende volatilitetsjustering og uden andre overgangsforanstaltninger	Virkning af matchtilpasning sat til 0
Angivet i mio. kr.		C0010	C0030	C0050	C0070	C0090
Forsikringsmæssige hensættelser	R0010	86.926,4	0,0	0,0	932,2	0,0
Basiskapitalgrundlag	R0020	8.737,1	0,0	0,0	-932,2	0,0
Anerkendt kapitalgrundlag til opfyldelse af solvenskapitalkravet	R0050	8.737,1	0,0	0,0	-932,2	0,0
Solvenskapitalkrav	R0090	1.579,2	0,0	0,0	673,7	0,0
Anerkendt kapitalgrundlag til opfyldelse af minimumskapitalkravet	R0100	8.737,1	0,0	0,0	-932,2	0,0
Minimumskapitalkrav	R0110	394,8	0,0	0,0	168,4	0,0

Kapitalgrundlag

S.23.01.01		I alt	Tier 1 - ubegrænset	Tier 1 - begrænset	Tier 2	Tier 3
Angivet i mio. kr.		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050
Basiskapitalgrundlag før fradrag af kapitalinteresser i finansierings- og kreditinstitutter som omhandlet i artikel 68 i delegeret forordning (EU) 2015/35						
Stamaktiekapital (uden fradrag af egne aktier)	R0010	125,0	125,0		0,0	
Overkurs ved emission vedrørende stamaktiekapital	R0030	1,2	1,2		0,0	
Garantikapital og medlemsbidrag eller tilsvarende basiskapitalgrundlagselementer for gensidige og gensidiglignende selskaber	R0040	0,0	0,0		0,0	
Efterstillede gensidige medlemskonti	R0050	0,0		0,0	0,0	0,0
Overskudskapital	R0070	3.222,5	3.222,5			
Præferenceaktier	R0090	0,0		0,0	0,0	0,0
Overkurs ved emission vedrørende præferenceaktier	R0110	0,0		0,0	0,0	0,0
Afstemningsreserve	R0130	5.388,4	5.388,4			
Efterstillet gæld	R0140	0,0		0,0	0,0	0,0
Et beløb svarende til værdien af udskudte skatteaktiver netto	R0160	0,0				0,0
Andre, ikke ovenfor angivne kapitalgrundlagselementer godkendt som basiskapitalgrundlag af tilsynsmyndigheden	R0180	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kapitalgrundlag jf. regnskabet, som ikke bør medregnes i afstemningsreserven, og som ikke opfylder kriterierne for klassificering som kapitalgrundlag i henhold til Solvens II						
Kapitalgrundlag jf. regnskabet, som ikke bør medregnes i afstemningsreserven, og som ikke opfylder kriterierne for klassificering som kapitalgrundlag i henhold til Solvens II	R0220	0,0				
Fradrag						
Fradrag vedrørende kapitalinteresser i finansierings- og kreditinstitutter	R0230	0,0	0,0	0,0	0,0	
Samlet basiskapitalgrundlag efter fradrag	R0290	8.737,1	8.737,1	0,0	0,0	0,0
Supplerende kapitalgrundlag						
Ubetalt og ikkeindkaldt stamaktiekapital, som kan kræves indkaldt	R0300	0,0			0,0	
Ikkeindbetalt og ikkeindkaldt garantikapital og ikkeindbetalte og ikkeindkaldte medlemsbidrag eller tilsvarende basiskapitalgrundlagselementer for gensidige og gensidiglignende selskaber, som kan kræves indkaldt	R0310	0,0			0,0	
Ubetalte og ikkeindkaldte præferenceaktier, som kan kræves indkaldt	R0320	0,0			0,0	0,0
En juridisk bindende forpligtelse til at tegne og betale for efterstillet gæld efter anmodning	R0330	0,0			0,0	0,0
Remburser og garantier henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 2), i direktiv 2009/138/EF	R0340	0,0			0,0	
Remburser og garantier ikke henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 2), i direktiv 2009/138/EF	R0350	0,0			0,0	0,0
Indkaldelse af supplerende bidrag hos medlemmer henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 3), i direktiv 2009/138/EF	R0360	0,0			0,0	
Indkaldelse hos medlemmer af supplerende bidrag ikke henhørende under artikel 96, stk. 1, nr. 3), i direktiv 2009/138/EF	R0370	0,0			0,0	0,0
Andre former for supplerende kapitalgrundlag	R0390	0,0			0,0	0,0
Samlet supplerende kapitalgrundlag	R0400	0,0			0,0	0,0
Til rådighed stående og anerkendt kapitalgrundlag						
Samlet til rådighed stående kapitalgrundlag til opfyldelse af solvenskapitalkravet	R0500	8.737,1	8.737,1	0,0	0,0	0,0
Samlet til rådighed stående kapitalgrundlag til opfyldelse af minimumskapitalkravet	R0510	8.737,1	8.737,1	0,0	0,0	
Samlet anerkendt kapitalgrundlag til opfyldelse af solvenskapitalkravet	R0540	8.737,1	8.737,1	0,0	0,0	0,0
Samlet anerkendt kapitalgrundlag til opfyldelse af minimumskapitalkravet	R0550	8.737,1	8.737,1	0,0	0,0	
Solvenskapitalkrav	R0580	1.579,2				
Minimumskapitalkrav	R0600	394,8				
Forhold mellem anerkendt kapitalgrundlag og solvenskapitalkrav	R0620	553,26%				
Forhold mellem anerkendt kapitalgrundlag og minimumskapitalkrav	R0640	2213,04%				

S.23.01.01		
Angivet i mio. kr.		C0060
Afstemningsreserve		
Overskydende aktiver i forhold til passiver	R0700	8.738,8
Egne aktier (som besiddes direkte og indirekte)	R0710	
Påregnelige udbytter, udlodninger og gebyrer	R0720	1,7
Andre basiskapitalgrundlagselementer	R0730	3.348,7
Justering for begrænsede kapitalgrundlagselementer i forbindelse med matchtilpasningsporteføljer og ring-fenced fonde	R0740	
Afstemningsreserve	R0760	5.388,4
Forventet fortjeneste		
Forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier — Livsforsikring	R0770	1.428,7
Forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier — Skadesforsikring	R0780	0,0
Samlet forventet fortjeneste indeholdt i fremtidige præmier	R0790	1.428,7

Solvenskapitalkrav — For selskaber, der anvender standardformlen og en partiel intern model

Angivet i mio. kr.

S.25.02.21	komponentbeskrivelse	Beregning af solvenskapitalkravet	Modelleret beløb	Selskabsspecifikke parametre	Forenklinger
Unikt komponentnummer					
C0010	C0020	C0030	C0070	C0080	C0090
	1 Markedsrisici	1.893,0	0,0	Ingen	Ingen
	2 Modpartsrisici	16,1	0,0	Ingen	Ingen
	3 Livsforsikringsrisici	709,5	647,1	Ingen	Ingen
	7 Operationelle risici	98,9	0,0	Ingen	Ingen
	Forsikringsmæssige hensættelsers tabsabsorberende evne	-664,4	0,0	Ingen	Ingen
	Udskudte skatters tabsabsorberende evne	-41,6	0,0	Ingen	Ingen
Beregning af solvenskapitalkravet		C0100			
Ikkediversificerede komponenter i alt	R0110	2.011,6			
Diversifikation	R0060	-432,4			
Kapitalkrav for aktiviteter omfattet af artikel 4 i direktiv 2003/41/EF	R0160	0,0			
Solvenskapitalkrav eksklusive kapitaltillæg	R0200	1.579,2			
Allerede indførte kapitaltillæg	R0210	0,0			
Solvenskapitalkrav	R0220	1.579,2			
Andre oplysninger om solvenskapitalkravet					
Beløb/skøn vedrørende forsikringsmæssige hensættelsers samlede tabsabsorberende evne	R0300	-664,4			
Beløb/skøn vedrørende udskudte skatters samlede tabsabsorberende evne	R0310	-41,6			
Kapitalkrav for delmodulet for løbetidsbaserede aktierisici	R0400	0,0			
Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for den resterende del	R0410	0,0			
Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for ring-fenced fonde	R0420	0,0			
Samlede teoretiske solvenskapitalkrav for matchtilpasningsporteføljer	R0430	0,0			
Diversifikationseffekter som følge af sammenlægning af teoretiske solvenskapitalkrav for ring-fenced fonde med henblik på artikel 304	R0440	0,0			

Minimumskapitalkrav - Udelukkende livsforsikrings- eller livsgenforsikringsvirksomhed eller udelukkende skadesforsikrings- eller skadesgenforsikringsvirksomhed

S.28.01.01

Lineært formelelement for skadesforsikrings- og skadesgenforsikringsforpligtelser

Angivet i mio. kr.		C0010	
MCRNL Result	R0010		0,0
		Bedste skøn og forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et, netto (dvs. med fradrag af genforsikring/SPV'er)	Tegnede præmier de seneste 12 måneder, netto (dvs. med fradrag af genforsikring)
Angivet i mio. kr.		C0020	C0030
Forsikring vedrørende udgifter til lægebehandling, herunder proportional genforsikring	R0020	0,0	0,0
Forsikring vedrørende indkomstsikring, herunder proportional genforsikring	R0030	0,0	0,0
Arbejdsskadeforsikring, herunder proportional genforsikring	R0040	0,0	0,0
Motoransvarsforsikring, herunder proportional genforsikring	R0050	0,0	0,0
Anden motorforsikring, herunder proportional genforsikring	R0060	0,0	0,0
Sø-, luftfarts- og transportforsikring, herunder proportional genforsikring	R0070	0,0	0,0
Brand og andre skader på ejendom, herunder proportional genforsikring	R0080	0,0	0,0
Almindelig ansvarsforsikring, herunder proportional genforsikring	R0090	0,0	0,0
Kredit- og kautionforsikring, herunder proportional genforsikring	R0100	0,0	0,0
Retshjælpsforsikring, herunder proportional genforsikring	R0110	0,0	0,0
Assistance, herunder proportional genforsikring	R0120	0,0	0,0
Kredit- og kautionforsikring, herunder proportional genforsikring	R0130	0,0	0,0
Ikkeproportional sygegenforsikring	R0140	0,0	0,0
Ikkeproportional ulykkesgenforsikring	R0150	0,0	0,0
Ikkeproportional luftfarts-, sø- og transportgenforsikring	R0160	0,0	0,0
Ikkeproportional ejendomsforsikring	R0170	0,0	0,0

Lineært formelelement for livsforsikrings- og livsgenforsikringsforpligtelser

Angivet i mio. kr.		C0040	
MCRRL Result	R0200		-2404,9
		Bedste skøn og forsikringsmæssige hensættelser beregnet under et, netto (dvs. med fradrag af genforsikring/SPV'er)	Samlet risikosum, netto (dvs. med fradrag af genforsikring/SPV'er)
Angivet i mio. kr.		C0050	C0060
Forpligtelser med gevinstandele — Garanterede ydelser	R0210	20.988,2	
Forpligtelser med gevinstandele — Fremtidige diskretionære ydelser	R0220	65.686,9	
Forpligtelser i tilknytning til indeksreguleret og unit-linked forsikring	R0230	0,0	
Andre livs- og sygeforsikringsforpligtelser og livs- og sygegenforsikringsforpligtelser	R0240	283,8	
Risikosum i alt for alle livsforsikrings- og livsgenforsikringsforpligtelser	R0250		326.093,7

Beregning af det samlede minimumskapitalkrav

Angivet i mio. kr.		C0070	
Lineært minimumskapitalkrav	R0300	-2.404,9	
Solvenskapitalkrav	R0310	1.579,2	
Loft for minimumskapitalkrav	R0320	710,6	
Bundgrænse for minimumskapitalkrav	R0330	394,8	
Kombineret minimumskapitalkrav	R0340	394,8	
Absolut bundgrænse for minimumskapitalkrav	R0350	27,5	
Minimumskapitalkrav	R0400	394,8	